

על פי התורה אשר יורור

Yosrucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ
מראי
מקומות
עומק אידינאי

הלכות אומן שקלקל

PROFESSIONAL MALPRACTICE

THE DISTRIBUTION OF THIS BOOKLET IS DEDICATED

לזכר ולעלילוי נשמהו של הרב יוסף ישראלי ב"ר משה זצ"ל

HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"ל

נפטר ד' שבט תש"ב

.ת.ג.צ.ב.ה.

MAY THE TORAH STUDIED THROUGH THIS VOLUME BE
AN EVERLASTING ZECHUS FOR HIS NESHAMA.

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומק א דיני

Prepared by Rav Yitzhak Grossman, Dayan at the Bais HaVaad

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

A project of **BAIS HAVAAD**
HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | ☎ 732.232.1412

WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA

YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG

105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS

Business
Halacha
Services

Bais Din
& Dispute
Resolution

Zichron
Gershon Kollel
for Dayanu

Medical
Halacha
Center

Kehilla &
Bais Din Primacy
Initiative

Halachic Awareness
& Education

תוכן העניינים

חלק א' - אומן שקלקל

8	אומן בחנים או אומן בשכר
9	אדם חמץ
15	גרם הפסד ע"י עצה רעה
24	חיבוב מדין שומר

חלק ב' - רופא שקלקל

34	חיבבו בידי אדם ובידי שמים
38	נתנה תורה רשות לרפאות
45	מי נקרא בקי או מומחה
48	סוגי טעות וקלקלול

חלק ג' - חיבובי אומן מדין ערבות

72	שליח שלא עשה שליחות
76	דעת הריטב"א לחיבוב מדין ערבות
89	חיבוב מדין מנהג
91	תביעת חברות הביטוח בערכאות

חלק ד' - עיוות וקבלת שוחד

102	בחירה בענייני הציבור
104	איסור שוחד במינוי הציבור
115	נתינת שוחד לשופט נכרי
123	עמליה-שוחד (kickbacks)

YORUCHA CORPORATE SPONSORS:

FOUNDERS & BUILDERS

לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב ולפסון זצ"ל

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"ל
 לע"נ הרב יוסף ישראלי ב"ר משה גROSSMAN זצ"ל

LOWINGER FAMILY

ר' מאיר משה בן בן ציון הילוי ז"ל • מיניקא בת משה שמואל
 ע"ה • ר' דוד בן ברוך במניטס ז"ל • גאללא בת משה דוד
 ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה

BARRY LEBOVITS & FAMILY

לע"ג ישראלי ליב בן מרדכי ז"ל,
 ברכה לאהה בת אריה ליב ע"ה

MR. HOWARD ZUCKERMAN Z"ל
 ר' צביה יעקב בן פנחס הילוה ז"ל

By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

ARYEH WEISS & FAMILY

MAAREH MEKOMOS DEDICATIONS

DINA DMALCHUSA & MINHAG BMAMMON

Dedication available

MISHPITEI HAMAMMON & HILCHOS GEZEL

Dedication available

GEZEL AKUM & GENEIVAS DA'AS

Dedication available

HALACHOS OF EMPLOYMENT

לע"ג ר' שלמה בן ר' אביגדור משה ז"ל | האשה מלכה בת ר'
 משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בן ר' אליהוז' ז"ל | האשה ובקה בת
 ר' גבריאל חיימ' ע"ה

Dedicated by Mr. & Mrs. Avigdor Fried

HALACHIC DEALS & DOCUMENTS

Dedication available

BUSINESS & EMPLOYMENT ON CHOL HAMOED

Dedication available

CORPORATE CHAMETZ

Dedication available

Distribution sponsored by Reb Shimshon Bienstock & Family

in honor of the Yorucha Chabura at the Kollel Los Angeles
 and its Rosh Chabura - Rabbi Zalman Frager

PARTNERSHIPS & CORPORATIONS

Dedication available

INFRINGEMENT & COMPETITION

*Dedicated in memory of
 Rav Yehuda Kelemer זצ"ל*

Young Israel W. Hempstead
 Led by R' David Felt,
 R' Aaron Gershonowitz

Eitz Chayim Dogwood Park

Led by Rabbi Dov Greer

COMMITMENTS & KINYANIM

Dedicated

ולע"ג ר' אברהם דוב ב"ר יצחק מקח מהנה הכלנה והונגראט ז"ל
 פטר ייב' סיון תשמש' תגנוצביה. הונצח ע"י משפחתו

ONAAH & MEKACH TAOS

Sponsored by

F Frankel Rubin Klein, Attorneys at Law
 Mayer S. Klein, Managing Partner

Solving serious business problems. בע"ה

TZEDAKAH & MA'ASER I

*Dedicated by the Yorucha Chabura at
 Khol Zichron Moshe Dov - Far Rockaway, NY
 in honor of their Mara D'Asra and Rosh Chabura
 Rav Aaron Eliezer Stein Shlit'a
 בוגות ר' שמחה ברוך הייס ומשפחתו עט"ש*

TZEDAKAH & MA'ASER II

Dedicated by the Yorucha Chabura at

in honor of their
 Rosh Chabura
 הרב מיכאל שליטא"

SHEMITAH & PRUZBUL

Dedicated

לע"ג ר' אברהם נחמן ב"ר זאב ולפסון זצ"ל

LOANS, GUARANTORS, & BANKRUPTCY

*Dedicated by the Yorucha Chabura at
 Lido Beach, NY in honor of their
 Rosh Chaburah, Rabbi Yakov Lowinger*

RIBBIS FUNDAMENTALS

This volume has been sponsored by

STEINMETZ | LLC
 ATTORNEYS AT LAW

לע"ג ר' אברהם ברוך יעקב שיק ז"ל
 ולע"ג פרידיא גאנבא בת מריאת העצמ"ה

RIBBIS IN COMMERCE

לע"ג ר' שלמה בן ר' אברהם משה ז"ל
 האשה מלכה בת ר' משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בן ר' אליהוז' ז"ל
 האשה ובקה בת ר' גבריאל חיימ' ע"ה

Dedicated by Mr. and Mrs. Avigdor Fried

PROFESSIONAL ADVICE AND MALPRACTICE

Dedication available

BROKERAGE AND LASHON HARAH IN BUSINESS

Dedication available

YICHUD AND GENDER-RELATED ISSUES

Dedication available

AVODAH ZARAH AND ISSUREI HANA'AH

Dedication available

MALPRACTICE

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this topic

GENERAL MALPRACTICE

There is a *daf-long sugya* in *Bava Kama* setting forth the rules of general malpractice, the first half of which deals with “blue-collar” malpractice, i.e. malpractice committed in the course of the provision of a service involving manual labor, and the second half with “white collar” malpractice, i.e., malpractice committed in the course of the provision of a service involving the intellect and the faculty of judgment.

In the course of its discussion, the Talmud distinguishes between workers of various levels of expertise, where the greater the level of expertise, the less culpability for malpractice there is, and between a worker who is charging for his service and one who is not, with the former having greater liability than the latter.

There are primarily three possible doctrines under which one who commits malpractice can be held liable: direct tortfeasance (*mazik be-yadayim*); indirect tortfeasance (*grama / dina de-garmi*); and custodianship (*shemirah*). (In week 3, we discuss additional bases for malpractice liability.)

MEDICAL MALPRACTICE

Medical malpractice is discussed in a series of *Toseftos* in various *masechtos*, and the laws are codified by the *Shulchan Aruch* in *Yoreh Deah* rather than *Choshen Mishpat*. The basic rule is that a properly qualified physician whose treatment results in injury or death to his patient cannot be held liable in court (*be-dinei adam*), although he is morally liable (*be-dinei shamayim*).

Various authorities maintain that if the physician exhibited no negligence at all, but did the best he could and nevertheless wound up harming the patient, or took a justified calculated risk that resulted in his harm, then he has no liability at all. On the other hand, in various scenarios of gross negligence or recklessness, the physician may be held liable even in court.

RELIANCE AND LIABILITY UNDER SECULAR LAW

Another doctrine sometimes invoked in situations of malpractice is that of reliance. The *Ritva* espouses the position that when one party makes a commitment to another party and fails to fulfill it, and there was detrimental reliance by the other party on the commitment, then the party that made the commitment is liable for the other party’s loss (even a loss of potential profit, for which a tortfeasor would not be liable), since he is considered an *arev* (guarantor). There is, however, considerable debate among the *acharonim* as to whether this doctrine of the *Ritva* is normative *halachah*.

In addition to the various *halachic* doctrines and rules governing malpractice, authorities debate whether a contemporary victim of medical malpractice is *halachically* entitled to compensation to which he is entitled according to secular law which exceeds that to which he is entitled according to native *halachah*.

CORRUPTION AND SELF-DEALING

Beyond the rules of bribery, traditionally applied specifically to judges, *halachah* has no systematic discussion of corruption and self-dealing. There are, however, a number of potentially far-reaching rulings on various aspects of the topic:

On matters of public interest, voters are obligated to express their opinions “for the sake of Heaven.”

Holders of public office in general must meet the same qualifications as actual judges. Some authorities extend this rule even to ordinary citizen-electors when voting on public questions.

Similarly, the prohibition against bribery is extended from actual judges to public officials in general.

While there is no definitive prohibition against self-dealing in general, *halachic* authorities and scholars have forbidden various forms of it under the categories of theft, conflict of interest (*nogeia be-davar*), bribery, and deception (*geneivas daas*).

BUSINESS HALACHA daily

BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

QUESTIONS ON Professional Malpractice

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1

If I hire an HVAC technician to service an HVAC unit, and in the course of the work he damages it, is he liable for the damage?

2

If a lawyer or financial advisor gives bad advice to a client, and this results in a financial loss to the client, is he liable for the loss?

4

May a hiring manager accept a kickback from a job applicant in exchange for granting the applicant preference in hiring?

3

Is a victim of medical malpractice permitted to sue the liability in secular court?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN “BUSINESS HALACHA DAILY” TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

ח' א' אומן שקלקל

תוכן העניינים

8	• אומן בחנם או אומן בשכר
9	• אדם המזיק
15	• גרם הפסד ע"י עצה רעה
24	• חיוב מדין שומר

For the Halacha Shiur on Professional Malpractice Part I, see pages 30-31

גלוון הח"ם

לעזי ריש"

גמרא באא קמא דף כז, תוספות ד
דעת התוספות דארך דאדום מועד לעז
קרובה למשיעה, אבל באנוס כגון ג
וחור טעם הפטור באמון שכלל כל טעם
אולם יש סבורות שכיוון דאדום מועד
להלן). ולשיטה זו צריך לברר טעם

According to Tosafos, a *mazik* (damager) is not liable for accidental damage that is on the level of *geneivah*, theft. He would only be liable for negligence, as well as an accident that is similar to *aveidah*, regular loss. This is why an unpaid professional is not liable for accidental damages that he caused.

וזה לשון הרаб"ד ז"ל ואם נתהפק עליו שכבר נתכוון להזיקו ובאי' חביב על הבושת דכתיב והחזקה במboseיו וכי אין נתכוונה להזיק אף על פי שלא נתכוונה לביש. האי מירא ההזהקה לשלי טובא וכי אין בושת כלל הנזק והיכן מזינו נזק שאין עמו בושת וכשנתכוון להזיק הרי נתכוון לביש. עד שראייתי בירושלמי פרק החובל הכהו במקום שאינו נרא וצבה גותן לו שיטים צער ורפואי אבל בושת לא אלמא איכא נזק כלל בושת והוא מוקם שאינו נראה. הילכך איכא לפרש כי שאם נתכוון להזיקו במקום שאינו נראה והזיקו במקום הנראה חיב על הברשת. ע"ב.

ח"ט ת"ח: הניח גחלת על לבו ומתח פטור. פירוש לפי שהיה תחמי הר"פ לו לסלקה מעלה לבו ולמה הניח לא צערו. על בגדו ונשרף חביב. פירוש דכין אין לו צער בהה לא סלק אבל על אחד מאברויו פטור אף על גב דלא היי על לבו כיוון דעתה לייה צערала היה לה לסלוקי מידלא אשכח חיבורך רך על בגדו. בגדו דתנייא האומר קרע כסותוי וכו'. תימא אם כן על אחד מאברויו נמי הירק אמרין דפטור כדרשותן לעיל והוא תנן לקמן קטע את ידי וכו' חביב. ויל' הדינו דוקא התם שקטע את ידו בכת אהת וושאמר לו לא היה יוציא שעשה וה כדי ראל גבי גחלת היה שהורת לסלקה ואיהו הוא אפסיד אנפשיה כיין שהיה לו צער בודה. וא"ת אם כן מיי' מה דקתני קרע את כסותוי וכו'. שאני התם דלא אפשר לו לעשות תקנה בהה דמיד שאמר לו קרע קרע אבל בשתייה גחלת על בגדי שהיה לו לסלקה איהו הוא דאסיד אנפשיה. ויל' דזה ודאי יודע התלמוד דגביהם ממן אין לו לסלק שהוא אמר בלבו מהחר תבוננו להה מיניה דזוקא גבי אחד מאברויו יש לו לסלקה כיוון שיש לו צער בך דמעות לא וכל להקון הוא אבל במנז שיכול לתבעו ברין מה יטלנה כיין שישיב לו על ההפסר ואם כן מיי' שפיר איה דכי הילך קרע כסותוי חביב ולא אמרין דמחייב להה כמו כן כשהניח גחלת על בגדיו לך לא סליקה ממש אמר לחר תבענו להה בדינא לאו מושם דמחייב להה. תלמיד הר"פ ז"ל.

הא דבעי רבה עבדו בגופו וכו'. רשי ז"ל פירשה בעבר שאינו רשבי' כפות ולענין נייקין. כלומר כין שהעבד הוא בן דעת ויכול לשלק הגחלת מעלייו ולא עשה ולא כלום שעיל העבד היה לשלקה וכשלא סלקה הוא פשט בעצמו או דלמא כמונו דמי וחביב ואסקנא דבעדו בגופו ושרו כממוני מפי שאין השור יכול לשלקו מעליו. וכן פירש רבינו חנןא. אבל הראב"ד ז"ל וכשה דברך האומני אמר ר' יהודה במעביר חבית וכו' ואומר ר' זעיר דאדם המזיק דמי לשומר שכור דמחייב בכען אבידה ולא דמי ליה לכל מיili דלא מחייב בכען גניבת דאונס ישוך בגחלתו או לא. ולפי פירשו בעיא דרבא בין לחיזוק מיתה בגין נזקון הוא וכן שורו כפות בפני הבעלים. והקשה הראב"ד מאי אא מביעא ליה בשורו וכי שורו חביב עליו מרashi אמרין דאמירין סיימה את עינו קטע את ידו אפי' על מנת לפטור חייך ולא אמרין הנה לההציל את עצמו. ותירץ דדילמא התם כgon שתקפו מיד וסמאו עד שלא היה יכול להציל את עצמו וכי אייבעיא ליה לרבע בשורו כgon שהיה יכול להצילו. הרשב"א ז"ל.

Riva assumes that a *mazik* (damager) is liable for all forms of accidental damage [barring a complete *oness*]. He explains that a professional cannot be held liable as a *mazik* because he is expected to handle the item and is doing so for the benefit of the owner, unlike a *mazik*.

שיטתה מקובצת בא בבא קמא דף כ"ג.
הרבע"א מפרש שטעם הפטור באומן שקלקל אינו משום אונס, אלא משום שעליו היה מוטל להעסק בדבר והתעסק לטובות הניק, ובכה"ג לא שיר דין מזיק.

דמי מזיק פירוש המזיק הוא חיבר מפני שלא שמר שרו ואכלו הוא הרג ורhomme חס עליה שלם כופר לפי שלא נעשה מעשה בידים הכא אפילו הוא עצמו כהאי גונן לא היה מתחייב דהא רבנן דפליגי עליה דרבי יהודה בן בתירא פטריה ליה וכל שכן שרו. הרשב"א ז"ל.

פלוגתא דרבי ישממעאל בנו של רבי יהונן בן ברוק ואלי' דרבי יהודה בן בתירא דאמר דארון חיב דאליו אליכא דרבנן ליכא פלוגתא דהא שור אינו נסקל דכמית בעלים כך מיתת השור. הרשב"א ז"ל.

רשבי' נמל מן הגג ונתקע וכו'. פירוש כשנפלו ברוח מצויה דכפושע גמור חשבין לה וחייב לדומה דכי יתן מום הו ואף על פי שלא נתכוון שאלו נתכוון חייב אפילו בכוורת אבל זה שלא נתכוון אף על פי שפשע יי' באירועם ופטרו מן החושת. ומסתבריא לי ודוקא כשהיא למטה אשה ומ' שנוק שם דאו' הי' פישע הא לאו הכל פטו. הרשב"א ז"ל.

תפ"ה הר"פ נפל בروح שאינה מצויה וכו' חייב על הנזק אף על גב דאונס הוא מכל מקום היה לו לשמר עצמו שלא לעלות. קשה לר' זעיר דהכא משמעו דאדם המזיק חייב כשמזיק ברוח שאינה מצויה ורוח שאינה מצויה היא עגין גניבה ואבידה וכו'. ובפרק האומני תנן המעביר חבית ממוקם למקום וכו' ככתוב בתוספות ריש פרק המניה דבר המתחילה ושםואל אמר באפלה שנו ווסף פרק האומני. ויל' דrhoות שאינה מצויה שהוא עכין אבידה וכו' אבל נתקל הוא עגין גניבת וכו'. וריב"א פירש רודאי נתקל דמי לrhoות שאינה מצויה ואדם המזיק חייב בנטקל ולכך פטור שומר חנס דכוון דהרי שומר חנס לא שייך בו דין אדם המזיק שהרי עליו מוטל להעסק בדבר וכך בפרק הראוי רק בפשיעתך אבל אדם דעלמא מה היה לו להעסק בדבר כיון שאינו מוטל עליו לך חייב בכען גניבה ואבידה. תלמיד הר"פ ז"ל.

הר' ישעה ובן כתוב הר"ר ישעה ז"ל לעיל גבי מתניתין דתנן אדם מועעד לעולם בין שוגג וכו' ז"ל: בין ער בין ישן בין ישן בירושלמי מתניתין כשהיאו שניהם כל אחד ישן ובא חבירו וישן אצל היה המועד משמעו דאיינו חייב בכל האונסים וכן בפרק המניה מוקי' שמואל באפלה וכן רקמן בפרק הגזול וכו'. וצריך עיון לדין באיה אונסין מחייב ואומר מכל מה שומר שכר חייב הוא חייב כגון מיili דרמו לganיבת ואבידה. וכן מוכח בשמעתין דamar ר' בא נפל מן הגג ברוח שאינה מצויה וכו'. וכשה דברך האומני אמר ר' יהודה במעביר חבית וכו' ואומר ר' זעיר דאדם המזיק דמי לשומר שכור דמחייב בכען אבידה ולא דמי ליה לכל מיili דלא מחייב בכען גניבת דאונס גדול הוא ורוח שאינה מצויה דמי לאבידה ונתקל וטבח שקלקל דמי לganיבת. וריב"א פירש דאדם המזיק דמי לשומר שכור בין לכען גניבת כיון לאבידה ואם נתקל ונפל על הכלים ושבורים חייב והא דפטר נתקל במעביר חבית וכן טבח שקלקל משום דכוון שמתעסקין הן לטובת הנזיק לאו אדם המזיק הוא ויש להם דין שומר אם שומר חנס שומר שכור שומר שכור שומר שכר. ע"כ לשונו.

בפרק זה נראה מוסח נומו, ומשמעותו דרכו לו לחזור
למקום דוחשׁ בזמנו הילנו, הילן מוסח דע' פטירת בניין ה"ג
לזוכה צוב ומחpic חוגים גומנו.

שריר צויר כוגן נס פאי תחנות פ"ז ב' מפורש דהפי
שים חיל, מכוון לדמי' מלה נט בפירוש טווין לנו, ה'ג'ג
דמל כפיטם הפלמ' לה'ג'ג מוס' לה'ס מה'וין, מינו' הפל' נטך
דורי כורו' גאנצ'ו' כל'ס גאנצ'ו' וו' קורי' גאנצ'ו' מיז'ה, וו' זאַס
הן' כה'ו'ן ק'ג' מונ' דע'וין, כו' דאנצ'ו' ע'ה' ק'ל' וו' ע'ה' ק'ל'
כטול' נס כטול' מונ' עט'ן' כ' סטרון מיל'� וקי' לא' זאַס
מיט' אַסְטָרָה' עט'ן' מונ' עט'ן' כטול'

סימן יב

3) ייח' ב' כנון דמיון כה, מהו דקוי' כל' כר' לשל' נ' ב' צ' ולזרות מעלי' משפט, מיש' חירוי' צבינה ולו' חיינען ונפלומען

בראה דווקא כתובות נורשות נבדך ומתקשרות וכמ"כ ב' כתוב' י"ב
נבס ר' חי' נבל לה פטח נער כיילב מינו נזרה מהל
 הילג' נס לפטוקסן כל'ז' חי', ונולחה דה' רוח כבשוכן פניו
 גאנקיס חינ' מה צאניג'ים וו' יוספ' קיט' זונ' הילג' מון' מא' צאניג'.

בז' חודש וסתיו, ועתם זכרנו כען גנוב מודע
כמזהק פטור, ורשות מס' ומולתקן צמתקל צין
תונצ'ו צחנס לנטענער צפאה, וכן גענצה מון סטוקל, ומדומאיין
הנאנע און זונען ערנער צפאה, ווועגן ערנער צפאה.

ה, וכש"מ ק"מ י'ג' ב' בזיהו פון ברלמיין כחולק ג'כ' מל' כתבו כתג' ג'ך דהומן לה מהיג' מוק', ורקל מטה מע מלכיזו זיל' וסנרי וגס נמלוגם גנוו' מדס פיק', ולכ' כי ובקע'ו קו' דהנדס כמיוק' פערו

אגדות פסנתר ניק כוֹה, וזה הוכיח גנָמָה ל' כהס מילויו ככדי יוכנו כוּ, ומתקמע דלפינו קווים טוס במיוק צמ"ה מ"מ חייך, דעתם רמץ סס ובמלמות צמלהון כ"ט ל' ודחקן וכזקן צדי

ב-1937, מילא צ'רנוביץ את תפקידו כראש מוסד המודיעין של צבא האנרכיסטים. בתקופה זו נטש צ'רנוביץ את קבוצת האנרכיסטים וJOIN, ובדוחו לגורדון צ'רנוביץ מציין כי הוא מונה כראש מוסד המודיעין של צבא האנרכיסטים.

רעת ממעין ורואה", והווג צוממים למ' אין בודס אל כבידת נולן בכב"ח וצונען לפולן אף חווים טומין כהollow ב"ג י"ז ז', וגילהם מהן צבונם בעין גנבה, אבל בפניות ודרוי חביב מטהין דרייכס האם צבונם בעין גנבה, אבל בפניות ודרוי חביב

ונודע כמיון חישב כי נמיון חישב כנפלו כרוכם מויי, עז'ו סמ"ע סר' סק"ה צח"ל סק"ד פמי דעת רבינו עז"ש סוכה נזכר כר' ג' בכטנו ועי' ר' יונה ג' בדור הרביעי.

ל' דהינו חייג הטלה מכך שמיין כביזק בגדים דרכם סה"מ, ומפניו יז' דביסים, ונדעת ט"כ במשיק כלות כל חציו נטעה כבננות גו' מוז במאסן אלין, וא"ג גנט בע"י ביעט פקי' גולדינק

בכען נגכַת הס במאזק פטָרוֹן, ועדיין יֵצֵא מִתְהַלֵּם קְדוּשָׁן כ"ב' ת' כרי סרכָות נְבוּרָה וְתָמָר נֶוּ לְכָחָל נֶוּ טָנוּ וּסְמִינָה שִׁיחָק כְּהָדָן וְיָהָה לְחוּיוּם וּמְכוֹלָה גְּנָמָה דְּצָמָן קָרְלָה לְמַשְׁעוּת, וְגַלְלָה דְּבָה

הנ"ז הדריך בפניהם את שיטות החקלאות והחקלאות היה מושגן ומיומן. הוא ידע לגדל כלים שונים, מטעים ותירס ועד לנטענות. הוא היה מושגן גם בחקלאות כבשנית, וידע לגדל צאן ולטבב צאן. הוא היה מושגן גם בחקלאות כבשנית, וידע לגדל צאן ולטבב צאן. הוא היה מושגן גם בחקלאות כבשנית, וידע לגדל צאן ולטבב צאן.

למייניטה מיליא מיזי צ'י ב' למון צפאל מוקין וויל קפער זב' חעט' דסחט' פטער מוד' זטראיס דלו' חצ'ן צפיטא, ביזו' מזוז דוס פסק' נטוזטן סט' ד'ב' האגנץ' ווייג'ן קען צמיגס בעז'ו גאנצע. ווייל

פל"ג" דוכויט ידו גמינו שאלתא וסימלה ולדא גמי החיב פטינט דטלתא נזיך קרל למטענו כיוון דכ"ג פטור מונח, ודשיך דרכו רימכץ נולא דמודח דבוגט נמור פטור חדס במויק, גמא כל

טַהֲרָה נִי לְחֶרֶב מֵצָבָה מְלָאָקָה קָרְבָּן קָרְבָּן חָיוֹ מְלָאָקָה
כְּלַדְמָלָג בְּגָדָה כְּלַדְמָלָג וְוּנְסָמָעָה פְּלָרָה, וְכָמוֹ טַבְכָּתוֹ קָרְבָּן
בְּצָבָה לְכָס הַזְּבִיס פְּלָה סְתִּיחָה וְעַמְוָה, מִיכָּו נְפִיר וְסַלְמָיו וְעַן

ליתר עיון

Further lyun: Although there is an opinion in the Rishonim that a *mazik* is liable even for a complete *oness*, this is not the opinion of the Riva. Rather, the Riva agrees with Tosafos that a complete *oness* is not liable, but he extends the culpability of a *mazik* to include accidental damage on the level of *geneiva*.

יתיר עיון: חזון איש בא קמיא סימן יא אות ב' מלשון הרבי"א משמע שמורה לשיטת התוספות שאף אדם המזיך פטור בגין גמו, אלא בדבר מה שתפקידו גם באkos בעין גנבה, פליג הרבי"א ומהיב'.

עד כמה הילג'ה לדרכם נטה פלאג מל' ר' יוסף ור' ג' ומוקי' ממעני' נטהין גדול ומ' מגדיר מונח מוחיין לכינוי דעתה גדרה מונחיה היה שדין לר' נטה מקיס כל'. ובכך מוג' נטה נטה הילג'ה לדמותה דקגולווען עלי' גפ' יש גודל ממש מה שטעס עשו. ווועיגו ר' מדמר זונעלע דן דיניע ווועס ווותה לנטמי' לד' יוסף ווועיגו ר' קיטיגוך ערלי' נטה מנטלא. ואוי נטה וויל צלאים. והא ר' יוסף גודל ממל ווועיגו קיטיגוך וויל צלאים. וויס' ווינו גערת:

והנה מעוגלה זו מוכנה לדין כיינו דין כל קיינו דין מחייב.
ול"כ קטה ממי' למלויין נמי' עמקין נלב יומך. ו' ו' ל' דממי' צמומה דנקיט רצום כמ' צ' כמום' לי' ז' כס סמכלייע
לכין דפורה מלטלא יט צ' מצוס קם סדיין. חיל' מומחה דלע'
נקיט רצום' כוון לדמאלס מצוס קם סדיין מה שעתה עשי.
צ' צמומה דקיינו עלי' פ' דLit צ' מצוס קם טולל וקיינו עלי'
רלו' יומך שיטקיס סדיין. כמ' צ' בקוטי' עלי' קרי'ן. כן גליה
לכטורה:

ובן דעת לפלגי מילפה [מכעל מיל"ט] סלמא צהו ט' ליל' יוקט לדמאנין ר' ממי' צדקה קינן וכמ"ס הילצ"ד נקמן. בסנה סקונר צדינו כל הילצ"ד למורי דרכ' יוקט. וכן מסמע נצנוז עכלי הילצ"ד בוכין דינו מלך יוספ:

אך כד מעיינין ו".ה. שאלי גלומיס קאנט דמויימה דיקיטו לנטול ג"כ מה עטעה עטחי להפ' פיס גדול ממענו. וויל' מאני' סי' חמיו לה'.

אשר ע"כ נרלה לרלא"ג סוכן כמי'ך נמי'ך קלי"ן לר' יוסק
בטעמו חול צו. ולצמ"ר דשא למלולוי צמוףן מיל גול גס
סוכן לפטוק כמושם ע"כ. וכמ"ל לרלא"ג לדלקהלו קי"ל כב
צפת וציקול כדעת לנוול מה שעשה עשו. וכקليس עמו
ברלא"ג וכו' געם בע"ג ובזינום הרכ"ז:

ובתומ' כ"ק (ק') ולחל"כ נטמעין רקטו לע"כ סוגיה דבכלות דלן לכ"כ מקלה. סא"י נ"ר"מ דהילן דינין לדגמי ייחוד נ"י דלן וו"נ ציד. וט"כ לממיה מיג' סדיין ליכן נמה רלגן צי' ארכ' נלן קחוט סלון צי' מ"מ אצתה צפוי:

ולב אורה היה מימה על קומיסטים דיאן לדמי ככב יוסף וכ'ג'.
ויליטם מה שאנט נשייה מ' זיך גדול ממנה לאטמיינו
מיטס קנט פדיין כדי שיטטם. ו'ג' נלכנק דפומו נלען הצען צח'
צוב לילם מיטס קנט סאלין. וטפל מועל גדול לאטמיינו. וטפל סיינ'
זמא דהאגן צי' ארך. דקוטס לבן פוחלן וחליכ גדול ס' פולקה מחלמת
ווש' סט. מ' לפ' מ' סטמגמי דרכ' יוסוף געלאן מגלי' גוויז'ה
כו פטיגומ זטיגומ לנטכטום נלען קומיס':

בבש מימה נצמיים. וכך נמכין לפקסיד ממון ל'הוּקן ופקסיד ממון סממעון ומה יתמייך נצמען עדזר זטמכוין ל'הוּקן, וע"כ ה'ס כי' חווים נגדי סממעון ודחי פטור (*), וע"כ פון דסמלות קידוש עלי':

ונראאה לישכ' בודעת לרמג'ס [נו"מ פ"ו ס"ה] ו[ס' מ"ב נ"ה] ו[ס' מ"ב נ"ה]
פ"ג] דמיוק נחלום מייב. ול"ל דהה דעתם חווין אקלקל
פעור מסות ודרונות טומ. כען שכמוץ כהוות' (ב"ק ק"י: ד"ה)
ומבוואר יומר גל"ש [פס מ"ג] גלחם צעל עלי כזענוי
לילמן לו כהה דכמפה צחופך הולו פטור מה לדס מהגוזו ליטול
לילמן צד חייב צחמי כלה דען דעם וא קינן צמירות צלה יצחו
ענלו עלי דעתם כהה דכמפה צמיהו להס צלה יטפנד מהמה
השפקון כצימונם. ושה"ג דעתם חווין על דעתם כן קינן נקחוט מהס
הוינם יפטולו. וזה"ג דיין אקיילו הוינו צע"ז. וכל ו אקיילו
טמיס. הכל צקיקלו המלה נבד. הרי זה ימי"ג מה הזיכרי ימי"ג.
ה"כ עלי דעתם וקחוט מהמי"ג גמיט:

אך ניכר מפדרה למל ממיין מה"כ נוי"ג כדי קדין סלול נישׂה ולימן ציד ומי גו' גו' מיהם דינוך יעדתו [עדי' ריש פלקה חולן מגלהמץין] רק ה' יש צח' השמצע נטכלה ר' ר'ס כו' סוג נחלמר מתייעט כמו צנו"ג כדי דמי ע"כ ימאנצ' נו'ג ציד. ה' ר'ס צוג נחלמר מתייעט ספטען ימאנצ' קיבלו עלי'. וזהו על דעתן כן קידל להן שארם יהונם ייחוס צכלו כדין יפטו. מה מחלמר סול מעדתמה דהמאלמן נחיתות ה'ס ימיין סלול כדין. לימתה, שארם ימיין גל' יש'ה ווין ציד יפטו.

אנו נציגת סלמג'ן גמלומנות דמתס דוויי דקבייעו היה ציינְהוּ מעד גמאל ומקביה. ומפני צדייע דקבייע דקמיג דוויי ממוניות האכל מלמעין זכות ומונגה. ופליט'ן גמלומילס פיטוכטיס לפאי אקלטיניעס. וכךין דגמאל וקספער הילע צאנז'ן ציד מיעיך צמאליך מה סוקול'י מנטום דלען קינצ'לו עליו הילע צויכה מה קמייך מה דכלמאל ומונן ציד לדמי פטול מזוס דקינצ'לו סטודען עליו נא"ל. הילע צמאליני דלכטווום דקינצ'לו עלי' הילע צהילו מומחה ע"כ גס וילך מה קמייך משלם צאנז'ן ציד. וכךין דוחמל לוי פטול להמה כמי צאנז'ן ציד דחו וויזער:

מחודש ח

ההרא'"ש פילט גדרין יוסף ולע' נחמן דנטס גדור מלינען ממוליאן.
לק צניעו מומחה מטוס קאנט סדיין המאן מכמיס מה
טשעט בעזיז עשי בזילטס מיטון. ניגל בעומס ועט גדור ממוליאן.

*¹ בזורה, בה לימודים ומחקרים פורה בפונט (פ"ג) נקבעו נציגים רבים וויזיגות רבים וזהו מזכיר:

Avnei Nezer proposes a third way to explain why a professional who causes damage is not liable as a *mazik*: when the professional accepts the job there is an implicit understanding that he will not be considered a mere *mazik* should he fail in his efforts.

שׁוֹת אָבִי נָזֶר חַ'וּסְמָן ב' מִחְוָדָשׁ ד'
הַאֲבָנִי נָזֶר נוֹתֵן טָעַם שְׁלֵישִׁי לְפָטוֹר אָוֹמֶן שְׁלַקְקָלָל, דָּעַל דָּעַת כִּן קִיבֵּל עַלְיוֹן אֶת עַבְדוֹתָנוּ שָׁם
אַגְּנָס פְּטָרָה.

טו. כל אומן שקלקל בשעת מלאכה בפשיעה חייב, בין אם עושה בחנם ובין אם עושה בשכרו^ג, אבל בשיש צד אונס בדבריו^ה כגון שנתן בהמה לשוחט ונתנה לה בידוי^ו, אם איןנו מומחה, בכל אופן חייבי, ואם הוא שוחט מומחה^ז, אם שחט בחנם פטורי^ז, ואם שחט בשכר חייבי^ז.

תרומת הכרוי, ובשו"ת מהר"ם בריסק (ח"א סימן זא).

ויש לעיין בשאר אומניהם, כגון המוסר שעוזן לשען, בגין המכבסה וכיוצא בו, איך נקבע אם הוא מומחה, שבודאי במה שיש לו עסק לאומנות זו איןנו מוכח שהוא מומחה, ואם נאמר שנצריכו עדים שתיקן ג' פעמים שעוניים, הרי כל קלקל בשען יכול להיות בחלק אחר, ^זמי יודע אם נתמacha גם זה, וצ"ע עדין.

פתחי חושן (מחודשת חדשה) עמוד מס 422 שכירות בלויא, יעקב ישעה הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

בו. כתוב הש"ך בשם מהרש"ל מהיינו שחט ג' עופות, ומשמע לכואורה בגמרא שצורך שהוא מומחה לבעל הי צזה, שאם היה מומחה לעופות איןנו מומחה לבהמות, וכן להיפך, ועיי' במאירי. ובחורת חיים כתוב שמומחה לתרגוליהם הוא מומחה לבהמות, והוכחה כן מדברי הגמרא, ועיי' תרומת הכרוי.

בתב בשו"ע (סעיף ז) שכיל שעוזה בחנם ובא להפטר מחמת שהוא מומחה, עליו להביא ראייה פתחי חושן (מחודשת חדשה) עמוד מס 422 שכירות בלויא, יעקב ישעה הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

An unpaid professional who causes damage is not liable for it. However, if he is not a professional, he is liable. *Pischai Choshen* deliberates how to determine whether one is a professional; for example, should a watch repairman who repaired many watches be considered a professional although it is possible that each model is different, or that the various parts of the watch are different?

פתחי חושן שכירות פרק יג סעיף טו, העלה כי קל"ל שאומן שקלקל שלא בפשיעה פטור אם עשה בחנם, אבל הינו דוקא אם הוא מומחה לאותו דבר, דאל"ב חייב בכל עניין. וצ"ע בnder מומחה בכל עניין, אם צריך שהתחמה ממש לאגתו דבר ואותו פרט או לא?

במנג, בזא נלהך דפיטורן קה' קדעי טמיס ליון דטמנס סי' כהו' גומן קה' [לגבין] מה דכו' ל' רשות נזאל [1] אילך קדעי טמיס מייצ' זא לחס גה' הספיק קדערו הילך הו ספק פטרו קה' קדעי טמיס, וילך נקט רעכ' ספק גול דה' צביסס טה' קוי סנמא פטור קאיו דילך סי' טפמא גול דה' טפמא גאנדרה קיין פטי טפמא פטור קה' קדעי דטמיס.

סימן מט

היכא לייעזר על סטטוטה וועג נקיוקל מזוכר באנטם קגדאל
(כלוי קיס לי הווענד) מזס מלע פוטוקיס דלאוינו יילן זומער קיס
לי, וכ"ז יו"ד סוף הالفות ריביתם (סימן קש' ס' ספ' ספ' מזס
מאלטצע"ס²¹⁴ מיז"ד סימן טט) דצטפניך דדיינן או מלוקהט צין
פוטוקיס לי סי' ריביתם קיונא ה' נזק לריבית דהילען למונעל מסוס
דאוי ספ'ק דהוילימען, ועתם מאכל"ה²¹⁵ סצון (סימן קפ' אב' דאיו ספ'ק
ממוני וולקונט דסומוליאן מתכיזו עליו קרלהה ה' ג' סיכל' דרכו
פוטוקיס סכין דאו ריבית קיונא, וככל ווות²¹⁵ ה' זכ' ז' ספ'ק דפטור מסוס
ממוני, וסב'ה ספ'ק דהוילימען מהתנווה כטונה וספ'ק כוכ' דפטור מסוס
סוממע"ס²¹⁶ ער' ג' דאו ריבית עטה שטמייל. ולמייה זטמס קופר יו"ד
(ט' ראה) לדתג דהאלטצע"ס²¹⁷ היי סיכל' דסומולוקה פוטוקיס לי
סי' ריביתם קיונא ואטמלות ווונא זומער קיס לי, ווינן דהומלאם פלונגמייטו
טו' לענין חיקור לי סי' נזק לריבית ה' ריביתם קיונא, ווונא ווועגן
וועטליש שאין לאס עניין זטמאן ללן וכון זטמאן גאנז ג' נטן סליגיט
מ"מ נזעם פטעליטה לי סי' ריביתם קיונא נפטען גאנזות ווועטעה,
וועטל פלענו סטוטוקיס ווילן שייך זומער זוא קיס לי, ג' כ' מיליגן ער' פטע"
צעטעה סטטעה מוש הפלוקי ממוני סטטעלות כנבר קאנז גאנז נטמאיז
ה' מאי' למיטר קיס לי כהאנטען צוין דענקל פלונגמייטו גאנז חיקור,
וכ"ע מודיעס לכל ספ'ק ממוני קוליג גאנטגעט האפ' סי' ספ'ק זוקר גוילס
שועטם וכורמה טיע'י²¹⁸ ז' באקבט דאיו לי' ספ' ברו' בון.

ולע"ד לנכונה מוגלה לאפיק נדבוי למת"ז נלכota בכורות פ"ג
 (ד"י. ד"ה כ"ה' צהו לקי"ל טני"פ פונרי נצנכוות ואין
 מושגן נמיינן כהב ו"ל וממתקדרן נן דאי להן מושגן מטאוב
 לדמי מישוט ולמיישוטה נן מיישין, דוחך גני' בכרור גופיטס למילצטוויט
 למוגם ולמלך עלייה נגיאת וטנוולס ולמייניג צופיטס כל דאי' ניכר ודאי'
 הכל פוקין כבן ממייטו דבעליס נן מלי' מפיק דקי"ע הון סוליכין
 גממוני קלח פרכו' היל' זה כלל גודל בדין קמוי' מומפיו עלי' פלאה
 [על"ג], וכן מזוחה סס מלכדי' סלמי' ס' (כורות פ"ג ק"ה) ודילג כמו' ס'
 סס נזום' (ד"ה כ') דילג עדכין מלטני דקממי וכיוון ללכל דאי' ניכר
 ממהקין ניכר ולח' מענעם רוכ' מןן גנאל חמלין, ודעת למן' ז'
 ולומ' ס' דילג מיל' גני' וו'ך לדשין מלוקה דין ולח' ניכר יט' לו' מ"מ'
 לעניין ממן סממע' ס' ואין צולגן דחאל הייסר קו' צודמי' מ"מ'
 סממע' ע' י"ז (סימן צפ' ס"י), סלי' ק"ה לדענין הייסר קו' צודמי' מ"מ'
 לעניין ממן סממע' ס' וטס מהלמת כספק קו' העניין להסра, דטה
 חילין מות נמייה נן חל טלי' מיד צולגן בכרור דהון וטמן כטיזל
 צולגן צו' צעלו' עד צירג'ן מעט כטיזל ממס' נבלוכות (ד"ז):

215. ד"ז הוא כבר מדברי הש"ך מהר"א ששון שהביא הש"ך שם. בעצמו ע"ש.

עוד יס Nomar דהן דנקט רצ"י דלי נטנעם פטו"ר, להלן
לכמוהם יט לדון בטנעם חומון סקלקלן צמינס ה"ז לפטור מ"מ
צטיינו בדיעו חדס ה"ג נדי צמיס יט Nomar דמייג, להלן רצ"ס צב
מלזלה נטמלווקם רצ' מיהוי ומכלmis ה"ס נטקל פוטע הו"ה ווְהַנִּזְנָה
צג'י קי"י"ל לדחו פותע סוף וoso לגדי צומר מנס בענן חומם, וכונתקל חוממו
פטו"ר מדיעו חדס וחמיינ' צדיעי צמיס, כל' לד"מ "[ליין]" דגענטס
נגנרטמו פטזוק חי"כ צמיס ה"ג לדחו קו"י כפוצע, ה"ג כ' כמו כן
טנטג'ה סקלקלן כיוון דממו לו לטמו'ו וממעטזיו ג"ה באיזוק סייב עכל"ס
צדיעי צמיס נטלא. וו"ג לאעת כמה ה"מ הורויס זדעת רצ"י לדחו דוקה
בקיס יט' דנדלא ממייה מטלוי תפיסה לך גכל מקוס דמייג נטלא צדיעי
טמיס מאני פטזקה, ה"ג מהי חוממו ליט' לדמגען מספק גול סה טנטא
על"ס חי"כ צדיעי צמיס, [ו"ג] ה"ס נט' מהר לדחו קו"ה ג"ה סטוקון מדעטס
מ"מ נגנרטמו ג"ה באיזוק וחמיינ' צדיעי צמיס. הולס וו' דוקה ה"ס עטה
אל' צגיילו פטזוק ה"ג נט' לאלפי צמיס גולני לכטירקה פיט' רק' גז' מלפיש

ככפי ר' שם שהיה ר' מחייב עליון. 213. ר' דכין ויש ספק כיצד הוא הדרין ע"כ מטרפינו. וא"כ יהא חייב לשלם. 214. הובא בשו"ת

Imrai Binah infers from the *Gemara* that an unpaid professional who causes damage would be held liable in the eyes of Heaven.

אמורי בינה דינית סיכון מיה יש לדין בדברי הגמורה שאומן שקלקל, אף דעתו בדייני אדם כשבועה בחנים, מכל מקום בדייני שומרה ואלה דוחה.

הגוזל עצים פרק תשיעי הבא קמא

יוסף נא

עין משפט

א מ"י פ"ט האלילים
ב שירית הילדה כ מגן
הענשין פט ומען קו"מ
פ"ט פטן זט שפ"ז
כ מ"י ט"ז האלילים
ו הוּא גָּלְגָּלְלָה לִבְלַבְלָה
וְנִפְנִים גַּתְבָּה כְּבָבָה יְמִינָה
ג מ"ה פ"ז האלילים
וְנִפְנִים שְׁמָמָה צְמָמָה
וְנִפְנִים צְמָמָה צְמָמָה
לוּ נִפְנִים צְמָמָה
דוּ ר"ה פ"ט האלילים
ב שירית הילדה כ מגן
הענשין פט ומען קו"מ
פ"ט פטן זט שפ"ז
ד ז"ה פ"ט האלילים
וְנִפְנִים שְׁמָמָה צְמָמָה
וְנִפְנִים צְמָמָה צְמָמָה
לוּ נִפְנִים צְמָמָה

שליטי הגבורות

Unlike the opinion of *Tosafos*, the *Rif* rules that a professional who offers bad advice cannot be held liable unless the client stated specifically that he intends to rely upon the advice he receives.

הרי"ף פולג על שיטת החוספות ופסק שכל שלא אמר לאומן "חו' דעתך קא סמיינא" יכול האמור לפטור את עצמו ולומר שככל דע שהוא שמור עליי.

43

בתי-משפט

משפט האורים - ביאורים

If the professional was paid for his advice, then all would agree that the client does not have to inform him that he intends to rely on his opinion, because obviously he wouldn't pay for advice he does not intend to rely on.

תתיות המשפט סימון שו סקי^א
כתב להבר פשת שאמ שילם לאומן בכו"ע אין צורך לומר לו "חוי דעלך קא סמיכנא", דודאי
ויש שומר טלית אלל"ג לא היה משלב לו

מישפטים: הלבנות שבירות פ"י

ג כל האומן שומר שבר וכולן שאמר
וכו: מילא ס (ז) ו' (ט'':ב'): איו
שאמר לו בדורותך, מגןך סס וככלו
ואם אמר האומן הבא מעות ומלוא
שלך וכו'. מילא ומילא מפי סקלרים
נימין מילא מילא הנקן מלמה נויש ומלוא
למיין פל עד סקלר מילא ומיון סקלר יונקו
בסקלר סקלר סקלר סקי וסמל סקלר:
ה מילא מילא מילא מילא מילא מילא מילא
שומר חכם. אבל אם אמר
עדין הוא נושא שבר
וקלקלו רוביין שלם.
ומגדל לקבוע בון מסמר
של שעשו מהן שידה תורה
שלם לו דמי שירה תיבה
שוויה ברורה.

ר' נתן לא מוציאו רשותו ומלוקחת חומרם של שיטים
פרק הנחל עליות: או נתן לו עזים לעשות
ובci. כל כבכ' מיל' מגניב הולך כרכום
בדמיון נצלבות: נתן צמר יצלב' ההדריחות
ירוחה בci. פיטום סקלטימר שלטום סקלטומו
ימיר מליח' מון רט' ק"ג ו' והזין מכסה ומיכל
סח' (ק' ק"ג): ופקד כי' יוסה ומונקר
בבליטם:

אמור בעל הכלבי איני רוחה ובר' אין שומעין ח' המולך
ובכל שעשה: פולין בהמה
ויהי יודע למם מכך ק' סדרון עטס ט' כ' טבח
שנתקה סדרון טוט ותבונתך י' מושג מונע נס סדרון ק' טבח
ה' בזאת מירן קמעוט ל' ר' נאקה דוס ל' קען
כען גמלר גיגל נאבק ד' ו' וככדורה מ' ב' בזבונת
ט' ו' צ' נאורה נאורה דנער דנער לאו' נאכט
ס' ו' קח' קח' קמיה נאכט לאט' ו' ז' פטירע שחרוא
שחווא

וְכֵן אָמַר הָאָמֵן וּבָרוּךְ הוּא פָּטוּת:
 נִיְשָׁתְנִי שֶׁנְשָׁאֵר שְׁבָר בָּרוּךְ
 לְפָמְבָד אָמַר הוּא מִבָּחָר מִזְמֹחָה וּבָרוּךְ.
 מִיְמֹילָה לְעֵינֵי יְהֻנָּן וּמִזְמֹולָה נְצָלָה.
 פִּירָוט
 זֶה פָּטוּת וּכְן מוֹכָה גַּמְלָה נְעִינְלָה דְּמִגְוָרָה:
 וְכֵן הַמְרָאָה דִּינָר לְשָׁלוּחָה וּבָרוּךְ
 קָדְשָׁךְ

לפיו דורך סקיטיו צעת נפילה אבל תחילה נפלת גוףנו לו דמי גמלו וכחכו דהין חווין

ה' ומגדל גנברו אחר שנעשו מוגנדל שאין האומן קונה [ובשבח הכל]. נתן צמר לצעב והקדיחתו יורה נתון לו דמי צמור. צבעו כעור אן נתנו לו לצעב אדורם וצבעו שחור שחור וצבעו אדרום נתן עזים להרש לעשות מהן כסא נאה ועשה כסא רע או ספסל אם השבח יתר על ההוצאה נתון בעל הכל ריתורה על השבח נתון לו את השבח בלבד. נז אמר בעל אלא יתן לי דמי הצמר או דמי העזים אין שומען לו. וכן אמר עצמן או דמי עזך ולך אין שומען לו שאין האומן קונה בשחתן לטחון ולא לחתן ועשן סובין או מושון נתן הקמה לנחמה ולטבח נבללה חיבורן וטלשלם דמיון מפני שהן נושא שמה מומחה ושחת בתנים פטור משלם ואינו מומחה ע"פ שהרמאות דינר לשולחני ואמר לו יפה הוא ונמצא רע אם בש

בגעל הונית לתם לו סממה. ומיוחס גדרמו וו"ע. ומילויו טולקה פילצ'ז"י לו דמי מטס וממיין וו"ז בוט לא נופקוט צוותה נטלת מלהן סילווטה.

הה ממלוך חשים לתחון ולא להחן וכו'. ציריהל זס (ד"ז ע"ש ע"ג) תלגונא: מומקן פורוין צילען זוס דין לאין ספוגה. ואנו מהדי ריבינו ז"ל אהה גמישוט קידודוקה נעלן דמי' קבל אל שמא כה טפלות האומלאה מתקפק כוון אהה גמישוט קידודוקה

A professional who causes damage is not liable if he was working for free, but if he was paid for his services then he is liable. However, a money changer who misguided a client is liable even if he did it for free, unless he has reached a level of expertise that he has nothing more to learn. The *Magid Mishne* infers from the *Rambam* and other *Rishonim* that even the high-level expert would be liable for his errors if was getting paid by the client.

רמב"ם הולכות שכירות פרק י הלכה ה, מגד משנה
רmb"m פסק על פ"ז סוגיא התן ל' שאמונן בשכר חייב ובחומר פטו, אבל במעשה דין הריב אפילו בשכר א"א הוא בקי שאינו צריך להחלמה, וע' במנגד משנה שלדעת הרמב"ם וудוד ראשונים, לפילו בקי שאין צריך להחלם את חייב אם עושה כן בשכח

צמיגן נטחן ווומגין ומפער מתהן כללו כטבון דימילטן כל פסידן דלטן
אדרן גלאוילן ווומגן דיו ע"כ. ואגדותן ה"ר וכן גני נס צמיגן דילען ע"כ. יונ נז
מדלטמיגן בגמרה רוויל מאטיגן לדיניגו סוא פקדו וסוקיטה נעלן טמלטה וווען זיט צטמיגן
וועגר בצעה זקספי עד וויפער צדעת ניגו נטע דרוניג קומיגן דילעיס זיטס וכטבון סוא
לפנייה וויליע אנדער טאטפקייד לילטיגן ווינה דלטיגן

בן טבח וכו'. סקסטה סלטינאי' ו' נ' צבכ
מיהי פסלה קדשה אביה מטה מטה ו' בונם
מי מסלניא ליה ו' פסלה יתא ותא דחילנו
תמאנה קאנין ליה ו' עבדה ג' צבב ומיה צבכ
ו' נמי צבכ ופסלה גויהו זיהול דלאג' דמלט'ג' דמלט'ג'

ב' יא א מזות עשה ליתן שבר החביר
ובנוו וכו'. וזה מפלוך
בכמום וו' ע' ספקות סוס קוח בדבב' נולא
במו' קתינטל נקמוך מורה קדמיה רכינו לו' מלה
בעילולו' טער גו' צעל' יוס' צעל' יוס' טער גו'
בכמכו סוט' עט' כל צח' זקסט' ומורה צעטס דכימ� מלה': ואין
יזקון וכו'. בכ' מונגען פליך כלן כן קלוקן:
(ד' מ"ד) זקניג' דכל צעל' מיט' נולא:
אחד שבר האדים וכו': מנה צעטס דכימנו (ד' קי' מ"ה): וגדר תושב' שיש בו וכו'. ג' מ' גמ' זט' זונט' זלזר' גומת'ל:

כג

צמלו נחאה וטומנו וקפר מטה כולם וככ
הדר במרתין העמדין דמי ע"ג. ואבבא
מדתירין גבריאל רוניין צמלו לרבינו ר'
וותמר רגלה דצפיא ענד וטפער סדעת ר'

נזהר. ואם בחנוך ראהו פטור
לחתולמו. ואם אין בקי
והוא שיאמר לשוחחני עליך
שם מראין שהוא סומך על
כח שעשה בחנוך נזבל וכו'
ו וכן כל כיוצא בו עליון
ונbam לא סביגו ראיים

הה הנמען אילו נוטל חיז
טוע והшибוע נוטע והפסיד
או ומגין ממנה מה שהפסיד
על עיניו שאם הפסיד לא
מנгин לו אלא מה שהפסיד.

בנוסף אלילנות הנקראת "הפטסיד", שבסביבה נפוץ מאוד, מוגדרת כטביעה של חומרם של מלחים ויטולן. אולם מילויו של גוףם של מלחים יתאפשר רק על ידי מלחים מומלדים.

פרק אחד עשר

א. מצות עשה ליתן שכר השכיר בזמנו שנאמר ביוםיו תתן שכרו וכו'. ואם אחריו זמנו עבר בל"ת שנאמר ולא תבוא עליי המשם ואין לך עליו شهرיה הוא חייב לשלם. אחד שכר האדם ואחד שכר הבהמה ואחד שכר הכלים חייב ליתן ביוםנו ואם אחר זמן עבר בל"ת. גור תושב יש בו משום ביוםיו תנתן שכרו ואם אחריו אינו עבר בל"ת:

א קמ"ג עכין טומ"מ ס"י צ"ז: ב קמ"ג טומ"מ ס"מ ס"ב נטהנכה מהלך"ד כדעם למל"ט צ"ל"ט:

משנה למלך

אם בשבר הדאהו וכו'. ו' קדמיה הכרזה מונן למפלטישין ו' לשבכרי טפיון בקי וטויו נמי רהלהתמלד מחיי זומיין לדענת מטה, ווועפ' אונגרהלו גלן ווילריהם הממעניהם קווין צונ' צאנל צין נטמאן. האלטראטער'ן ו' נאלק עיליזס זונטמי סטאנקן גאגו זרלהייט טומגעט פטרו טפיון צאנל צאנל נטמאן בקי כל קן טפיון דמנס מיען וווען טעם לאפריקס צין מנטה צאומען לעי צאנלמאט האנטשען לאנבר מלן צהוונן יידס וטפיון מומן בקי

שהוא בקי ואינו צרך להתחזק
והוא שיריה בקי שהוא צרכו
חייב לשלם ע"פ שהוא בחוק
[!] אני סופר או שהוא הרבה
ראיתו ולא ראה לאחרים.
שולחני אמר יפה ונמצא ו
לហבאי ראיים שם מומס
בקין כי הוא. וזה פירוש נון ומוקטן
והוא שיאמר לשולחני עלך אני סופר וכו'.

ושם משלמו: ו' מקום שנגנו שויים
השכח ובעל הקሩח חצ'י
מוחשיין לו חז'י השכח שיש
ונמל' השאר. ואבלו התנה
יטול כלום ה'י אסמכחה ואוי
יהה מנהג שיטול הנוטע
[אם] היה מנהג שיטול היה
והшибוט ורזה להסתלק שנמל' היה
לבד ארכום ברי' גויל' ברבר
לכל' גרכ' ו' לא מאיטה לדמיהין גבי' וגה' נחנא

ג'ז

לחם משנה

חגנות מיימוניות

פ"א א ב ממצות עשה ליתן שבר זבוי עד גודו נזקן ונקה. נמייען פיק מקמקה:
ג דרא רבא הוא דאית לה שמשת מאילא נפק ומרבי"ר דליהי החש פסידרא רדא חדר
מקרי ודרךן החש פסידרא דלא חדר דorthוא שעלהו דלמזרו מעטה היה בצל
ללהר

תרויהו הוה ליה למימר איבעת אםא אומן אפלו כדenco ואיסר וקמיהה בחנים ובתרייתא בשכר ואיבעת אםא כאן וכאן בחנים וקמיהה בדenco ואיסר ובתרייתא בשאר אומנים דאיין כדenco ואיסר, ומשום הכל מסתברא לי דדenco ואיסר דבקאי טפי אפלו בשכר פטורים וכל השאר אפלו בחנים חיבורין ובריתא מילתא פסיקתא תני, והפרש יש בין אומן דשחיטה לאומן דראית המטבחות, דאילו גבי שחיטה שהדבר תלוי באומנות הידים שיק שאפלו האומן הבקי בטבחא דצפורי יקלקל לעתים אלא אם כן ישגיח וכיון מלאכתו היטב ולפיכך לאן אונס גמור השבנן ליה, אבל בראיית המטבחות כל שהוא בקי הרבה כדenco ואיסר כיון שהדבר תלוי בראשיה ובkeitות הצורת המטבח לא שיק שיטה בו הבקי כדenco ואיסר, וכשתעה אונס גמור הוא ושומר שכיר פטור מן האונסין והלך אפלו דenco ואיסור אפלו בשכר פטורין, כן נראה לי.

הא דאמרין והא רבוי חיא לא צרייך למילך, איך לא למיר דמייע הו ידע דברי חיא לא צרייך למילך דבקי היה כדenco ואיסר, اي נמי איך למיר דמתה מא אי לאו דמויחה שפיר לא הוה מהית נפשיה לפסיקא.

ולענין פסק הלכה בטבח אם טבח אומן הוא בשכר חייב לדליך יהבי ליה אגרא כי היכי דלייזוק טפי ואם בחנים פטור, וכך על גב דאמרין (לעיל כ"ז א) אדם מועדר לעולם בין ער בין ישן, באונס כי האי לא מחייבין ליה משום מזק דלא בכל הנזקין חייב וכקדאיתא בריש פרק המניח את הגד (כ"ז ב), ואם הדיות אפלו בחנים חייב.

וחתניה בין אומן בין הדירות חייב. ואם תאמר אמאי לא פריך כאן בשכר וכן בחנים דברייתא קמיהה דפטר אומן בחנים ובתרייתא דחייב אפלו אומן בשכר, יש לומר דאפלו אומן בראיית המטבחות לא היה לו להכנס עצמו בה ואפלו בחנים עד שהיה אומן כדenco ואיסר דלא צריכי למילך כלל.

אמר רב פפא הא דתניתא אומן פטור כגון דenco ואיסר דלא צריכי למילך. יש מפרשין דאפלו דenco ואיסר בשכר חיבים דאפלו אומן בטבחא דצפורי חייב כל שהקדמים לו שכיר וטבחא דצפורי בשחיתה כדenco ואיסר בראיית המטבח, ולודידי קשיא ליadam כן דאפלו כדenco ואיסר איך לפוגוי הוה ליה לבריתא קמיהה לאפלוגי באומן גופיה כדenco ואיסר בין בשכר לחנים, ועוד דכי משני רב פפא בריתא

חידושי הרבש"א (<רכזון עיקב> עמוד מס' 575 נילון, קדוושין, בבא קמא ב' אמרתו, שלמה בן אמרהוס (רישבי) הזרוף שי' תכונת אוצר' האכמה

חידושים הרבש"א (<רכזון עיקב> עמוד מס' 574 נילון, קדוושין, בבא קמא ב' אמרתו, שלמה בן אמרהוס (רישבי) הזרוף שי' תכונת אוצר' האכמה

The *Rashba* disagrees with the *Rambam*, and rules that a high-level expert money changer would not be liable for error even if he is getting paid. He explains that even skilled artisans who work with their hands occasionally make avoidable mistakes and are thus liable when they are getting paid. However, an expert money changer who merely gives his assessment is not at all inclined to error, and if he does err, he is considered a complete oness.

רש"ב"א בבא קמא דף צט:
הרש"ב"א חולק על הרמב"ם וסביר שאונן כדenco ואיסור לעולם פטור אפלו בעשרה בשכח והחילוק שבין שכיר לחנים לא נאמר אלא בענין התלוי באומנות דידים שאפלו בקיאים מקהלות מזמן, משא"כ בדבר התלוי בראשיה ובkeitות לא שיק סתם טעות, ואם טעה הוי כאוס גמו.

**ביה אור ליום וצקיק יתקה תרציה פה לפיזן
כמדינה שויין.**

שלוכחים ?כבוד יידי הרוב הנואן המבוקח
החרב ששנו זך תקי צמ"ס
מכהר במצוות יראתו קורתם להכתרה טפרא
?שבה לחתולה בגען יהושע מורה רבי דבוריין
ג"י אגדת פודרים י'ג'

הננה זו נלפנגייד פצום שראיין ממלס סאיו מקים וכל
טלולר נמכבכ כמ"כ. וכח"ז ועוד רעמס נומס סקדיין מס
קלוקם ומפליכס לבעומן מוויל זוס :

חכצלת השרון עמוד מס 152 מהדורה שנייה באב"ד, דוד מנחם מונиш בן יהושע של הופס ע"י תכנת אוצר החכמה

According to the *Chavatzeles Hasharon*, a professional who errs when giving an assessment may claim that he holds [*kim li*] like the opinion of the *Rashba* and would be exempt even if he received payment. Furthermore, he limits the requirement of a high-level expert specifically to money changing which requires such expertise. In other areas, however, even a regular professional who errs in his assessment will be considered an *oness* according to the *Rashba*.

דעת החבצלת השרון ודואמו ששלקלו (בענין התלוי בקביאות) יכול לומר קים לי כהרב"א דודוקן (בכמיה מטבע רזרוי מומחה גמורה, משא"ב בעניינים אחרים של בקיאות כמו הערכת ספר תורה שנבניתו רידיה) כל מומחה ומוחזק פטור אף בעשה בשכר (לעתה הרש"א).

ח) אם נטה. וsono צטע פורי"ג (סנדירין נג. ה) ורמאנ"ס (פ"ז מהל' סנדירין ס"ג) כרכ' מקלה. וענין גרא"ג שכך מטוס דקוגויה בנסיבות דמיון ר' הולען צבאס ר' ננטה ונמן קרייח' ליה כרכ' מקלה. ורמאנ"ג גמלוחות לתכ' עליון דהון ענין ר' הולען לאך דרכ' מקלה לגס קו סונר כרכ' צצט, ולו מטוס דמם צעדיין עשו דמיון סס מוקין לא ננטה ונמן ציד, הולען מטוס יטלה מזינו ר' הולען דמיון לא ננטה ונמן ציד, מטוס דנען לאוקמי כרכן דלען קרייח' ליה ד'ג. הולען ענין קס דיעמ' מי' קדר ר' הולען כרכ' צצט וע'ג. ולויישוב בדרכי היל'ג נילדה לתקדים ממה ציט נטו צס זקוגויה קשיות וסילוקה, וממילג' ינואר דרכי היל'ג. והו לדסס בפוגו (ב'ק ק. ה; ברכות כת. ז) דענ'י לאוקמי וטסל' מנימיו כל' מילר דהון ד'ג, ומוקין ר' הולען כרכן ומילוי ננטה ונמן ציד, ווילס למ' הפמי'igen גנון סה'ה לו מזוכן ואוחזיו. ווקעס דטל' היל'ג בפרק סמנים (ב'ק הל' ז) גרא"ג שחו'ה מס ל'ר' יטמעל'ל. דמיון לאוקמי נילדה צוו' דמה צעדיין עסאי, ותמרי סס צמע מיעיס אסמיין צעדיין צל חפיו פטוור. וויס צן כי היוק קה בתמצון נמי כוון דמיון נלקכו צוו' חייו הולען מוקן שענדו. וופילו לילין דק"ל מוקן שענדו צל חפיו מילחה דינל לטולחני דחייך בעכל הפליטו מומחה. וופילו מועל סכל צנליה נמי קשי ס"ס וכמו נוטה סכל, דסי' כמו צ"ס. ועי' צמי' צ"ג טעיף ה' ג' דרג'ם"ה סס.

Further Iyun: *Ketzos Hachoshen* applies the laws of the money changer who erred to a Dayan who errs in judgement, adding that no one can ever reach a level of scholarship in Torah that would be comparable to the expert money changer. *This seems to contradict the opinion of the Chavatzeles Hasharon, as the Ketzos seems to require high-level expertise in all areas of assessment in which errors can easily be made.*

יתר עיון: **קצוט החושן סימן כה ס' 1**
 מהקצתות מבואר שלא רק שולחני, אלא אף דין ינו פטור (משמעותו אונס או מול בעל הבית גורם) עד שייהיה בקי כל כך עד שאוי אפשר לו לטעתו (זה לא שirk כלל). ויש לעיין אם הוא חולק על החבצלת והשرون שסביר שדרוגה ושל בקיאות אינה נוצרת אלא בראייה מטבוחת, ואו שמדובר בשאר ענייני בקיאות (כמו במידון של החבצלת והשرون), ודוקא בעשיית דין סובב הקצתות שהוא גבי אגדים מינרוביום ג'ן' ג'ן.

taboatot

taboatot

shmelah simon yehuda chadasha

shor

kena

מלך עלי, וכפי רליה מנגוממל דנכל קמל דג' ג' ע"ט ע"ג
לפטירו לא לטב מטע למל ג' קוס לא נתקוקי דעתם
שינרפו לכדן רק ינטילו כרכי יוסי, וכל סכן הכל דל ג' קוס
לא נתקוקי הדעתה צימינ פנוס כסוף, עד כהן דכני.
ונקדותם סקס (פס חומ' ה) סטינ
חט' לדמי, דסתס סות קפיא
לא לאתי מצע ג' ספק כרכי יוסי
ולג פטע גמילי, מה קלחן כן סכל,
עכ'ג. ולטמי כרך קתן נקלו מגיני
וכג (ג' יול ח'ג' שענרטן פלאג מפ' א.
ג' ד'ס' קמע' יט' יט' לאקודות כסוף
מקומ' דקס (ה'ס מען), דלמא בשלה
לרכ קפיא לאוי נמי כרכי יוסי

כלפק צמולין להדי, רק לאחמי לאטוט דסוח עס האלהן,
ומטס דהאי צומט קוי לא נתקוקי הדעתה דוחלי נמייר עלי^ו
לכדן, לאכי קרי לא ספק גול ולב גול, עכ'ג סטוק'. נמייה
ולדלי כניכט עטמו הצומט ספק, לאוי קוי לא נתקוקיה הדעתה
ו吐ה כרכי טוקה, ומכל מוקס ג' קיינו מצעת, הילם לophile
מכניך עטמו ספק פטו, עכ'ג. והטמיינט דכרי מלומת סדצן
סימן קפ' ז' סכט מדרי מוק' מלו ווא נטעו: "ואה לפטריס יט'
שמלה חדשה וtaboatot שור <המבואר> עמוד מס 177 יד - כח שור, אלכסנדר סנדר בן אפרים זלמן הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

(גמ' טו הו' ט קוו, ג' נאיל דלקול ג' נאיל בדיקת נמייס, וכן
מתמע נזון קרל'ס (פרק ה סימן ט) וסטור כמו שכתוב סכ'ס
(הות כ ד'ה מאכ' מארה'), וכן מתמע מארטן'ס כמו שכתוב נעל, ולבן מס'ר'י וויל קלטן סטול, וכן דעת מקל'ל', וטמלוות
ולבן מס'ר'י וויל קלטן סטול, וכן דעת מקל'ל', וטמלוות

בדן גופיש חממי דמסמע ליה
לאטמי נולג נזון קר'ג' וסראט'ס,
וכמגמי נעל טול רלה נשי
היל'ס, אך נגע'ס עיקר קאנ'ס
להאממי. וכן דעתם הטעם ממדו
על קרל'ס סס חות מג' ופל'ס (ס'ק
י). וטסמיינט על סט'ן סכט
דמלצן סטול אין הצער, טשי
טמלוות סדצן בערמו מאכ' סוי

כומצן גלי'ג' והרמג'ס ג'ין נזרוק וכוי' וווס ג' נזרק וכוי' סות
מתמע טפיר לאטצ'יקום סוגה פן, עכ'ג, וסיג' נזון קרל'ס
ויטו ממץ נסצן סות:
(כד) ואם עבר. כת' טוצ'ס (סימן ה) לאטצ'יקום ניחאליס
הפיilo צמנס וול דיק צין כל חד ומונע פנוס נסוף
צולס הוקרים, ממיוזט בטאט'ט כל נצעלים חוץ מהחוגה,
לפושע סות טכניים ספק, עד כהן דכני. וט'ג' (ס'ק ה)
שמלה חדשה וtaboatot שור <המבואר> עמוד מס 177 יד - כח שור, אלכסנדר סנדר בן אפרים זלמן הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

taboatot

taboatot

shmelah simon yehuda chadasha

shor

כרי היוק וטאיזוק מעשה מיך, וכחן חייו נלי דיל'מוך ג' יט'מיה
פונגס, גס חי'ו מיך. עכ'ג.
ולג וועה השט'ה נוקודות הקטף דרכיה
לט' מקיי גרמי כי לח מוק זדים, צצומט נילו זט'ן פגומה,
עכ'ג. ודכ'יו הלו חי'ס מונגעס לי, תל'ל'ת' דט'זוקו כו' נצע
ויל' מנטה, טל' נזרק הקטן וטאינט
ספק וויל' נזרקו הול' מוק' יפה,
הכל הלו נמיה פגימס זט'ן הול
טרט'ונא הון ממייצן הומ' עט' ווא
לט'ונס כו'. גס מוה סכט' סס
נוקודות סקס' עוד דסוס זרי
טוקה, מטס לדך' סט'ן פגוס
צצומען טראט'ה, ג' מט' מט' ק' דעם
ספוקים, דקה הפיilo סט'ן
ויל' מט'ו מס'ר'ט צפ'ו, וויל'

ויל' נזרק נול' צמ'ן צמ'ן פגמיה.
עוד כת' בט'ג' (ט) דהין ציך כהן דיעמ' דגראמי, דגראמי צען

הננס' נגע'ס הון לינע' דגראמי, דגראמי צען

/taboatot שור <המבואר> עמוד מס 178 יד - כח שור, אלכסנדר סנדר בן אפרים זלמן הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

לט'מיה, לפי הלהמת נרלה נפ'ט'ו מט'ס דל' קוס נלייה לא
לכד' להו' לא נתקוקי מילט'ה הומ'ר לומ'ה כו'הה ט'היה הול'
לעט' סאל'ן, עכ'ג, היל'מ דה'ה לפט'ויה מט'ס דל' קוי לא
ולג' מכנים עט'מו ספק, מה זט'ן כן נידון דין כו'ן דמיון
דריך כהן מיל'ן נזרקה וויל' מס'ק
ווא, ג' מצע'ל לדב'ל' ט'הומ'ליס
המיוג' סוח מדינ', פט'יט'ל' סמי'ג
בדק בנת'ים, צרי' לשלה' א'חד'ע' ממה
צענ'ל' הדר'י ח'ג' נפ'ט'עה, הפיilo
נאט'ו'ס דה'נו' הול' עט' נו'ז'
סלה' קיימ' עט'מו ספק ט'פ'ק,
פט'יט' לדב'ע טל' סט'ן עט'ק
מוציא'בו פגס זה, היה מתקנו, ואז היה
חכמים, ומי' ג' יומס נמה ש'ה'ז'ז'
חו'ג' וויל' מט' מס'ר'ט צפ'ו, וויל'
כן הין לה'י' בט'ג' מט'מ'ל' לה'יה.

עד כת' בט'ג' (ט) דהין ציך כהן דיעמ' דגראמי, דגראמי צען

הננס' נגע'ס הון לינע' דגראמי, דגראמי צען

taboatot שור <המבואר> עמוד מס 178 יד - כח שור, אלכסנדר סנדר בן אפרים זלמן הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

יתר עיון: taboatot שור סימן ייח סכ'ג

התבאות שור הביא מחלוקת הפוסקים בשוחט שהתריך את ההלכה מוחמת שלא בדק הסכך
בראי האם נקרא מזוק בידים או גראמי, ע"ש. והוא פלג עלהם שאומן שקלקל בפשיעת חיב
מחיין שומר, ולא (רכ) מדין מוק, ויש אופנים שהומר חיוב השומר מחייב המזוק.

Further Iyun: Tevuos Shor cites a dispute amongst the earlier Poskim whether a *shochet* who failed to check his knife properly, thus causing the animal to be unfit for consumption, can be held liable as a *mazik*. The *Tevuos Shor* rejects the entire premise, arguing that a professional who causes damage is held liable as a *shomer* [custodian], which certainly includes liability for indirect damages.

ה במס' (ד"ה נמי קומי דלאיין) דמג'ען לדקך זמוקמן לטענעלס, ולו דקדק זטליי הייך נטלה. וכן מכם גומאלו צבוי זטלה דג' קומפּט ע"ז נטלים עלאקם שלג גומאלויות, שמוחיב לנטלן סומאליות ערנאמו, להמר ייס נמי קומי דלאיין וכו', והע"ג לדעת צרי קויקה, לדלמיה יטלה נטעלן חוביז, לי נמי
ח'פּצער היה ייס לא מומול כמוה צני מווין געלן זא, וויזיק וו ספק ספּיטילן טום, כמו צלאטן טס פּאלטז"ס ו"ל דג' מ"ז ע"ז ד"ה ווועגן, גס קין טיק מיד, רק כתיזטן הייס צעלן מונט נטראוף, וכן צאטל דכמונאות זונכל למ' צרי קויקה, הילמיה דכלן צלטט לי גען מעין זמוקמיה דבענלויא לריכע לאכטשי נוקו.

שמלה חדשה ותבאות שור <המבוואר> עמוד מס 179 יד - כח שור, אלכסנדר סנדר בן אפרים זלמן הודפס ע"י תכנת ואוצר החכמה

הפיilo נל גרי זוקיל ולו' געטה מיד מייג', מיטס לסי ליס
בליט וטומל דבעל קסמהה¹¹, ומגען ליה לעזינויא זמקנמיס דבעליס,
דאכמיילט זאלו קויבט טליו הפilo מנק להט עטמאו. ודמי למס זטמאו
צעכט מליעעל דך מ"ב ע"ב געט זקלה, מכדי נקלות וכוי' האגען
ליה לעזינויא וכוי', ווילג על גט דסוי
ליא טעניא טוובס כמו זטמרא בוגמליה
טאפס, מכל מוקוס ציון דטומר סכל
סוו' מגען ליס לעזינויא זמקנמיס
דבעליס. ואכלי מנטמע נמי זכרכזום
דך פ"ס (עמוה ה) געט עוזגד לטלטמי,
ולחף על גט דטמאו ליה וככ זוווי
וצקוקל צטלה, האגען ליה נטליים
למנעד הייפכל ווילמיטס זטמיה זטמרא
סיטעלתי ניגנון, כמו זקמאנז ברקע"

שמלה ח

חדשנה סימני יה שמלה

שׁוֹר

גוננה הוא צומר נצנלו, אף געין סיוק בעיכר. לי נמי היפילו וה
חימוי לומר דסס צטומל געין סיוק בעיכר, מ"מ לי סייכי דסמס
קרי לייס פלטמען זיין סיוק בעיכר, כל צאטטען לאו שועטלן נצנלו
צאטטען גופיס ליזק ספיילר קומ, ^אתכל נמי כוון לדען עיין צמקנו
וואצטען לאו שועטלן, ואצטען לאו שועטלן, דעריפא סומן,
טי לייס סיוק בעיכר, וצכל הלא נדקו
לכרי כלנות לוממייך ^בטומען.
אבל מעד מהל ייך נזוכות קצומט,
וזה כלן גדור נדין חמוץין
מחנינו עליו סלהיט, ווועס קן יהמל
טאפטט מטהן יימל טאפקטט על די
כלן נדקמיה מלהמא, לדען צאטטען פערטונג זיין פגמה, והיפילו
לי נדקמי מיד מהל צאטטען צאטטען סיימי מוייל נטס זה, וטינן
ממיינו כהאי גונול דמייך נטעלס ממון מפק אנטקול, דמי קילוי
דיטט למלהם שפוגס צאטטען פערטונג, כי נמי פערטונג, וכי
סילוי לדען נטעלס מיסויים לאו מוקמיין מלין מהוקמו לומר צאטטען סומן
לינפאנט, כי נמי נקיין ממעון מנטזקון, ווועס עלא נט דפאנט**א**

וזein לומר דשיינו טענמא דהא זיין געט האזין געט זיין מעומין,
ו蒿וי לך מזיך ציד ממץ ולט גולדס, לואז חיינו, דמי נט
עמakinן הפליא נט נמל וומן ציד רק סנייט ליטול, ו蒿ויו חייך כי
הס מדין שמול שפצע וווען עיין נמקנימה דגעטלס, ודמי לאומר
שטייס לנו לקדס גרויסים ודמקלום
וילט קילדס שמיזיך (צ"מ גמ, ח). ומוא
דאכלס נמי טוא לנען זא, סלט עטשלו
סלאט נצחות בלאמי סיינדוק קאכין
המאל קרייך, וליי שטיען נטלו רונן
הגעטלס סיוי לייך מזיך נסמייטמו.
וזein לאקצוט ממיס זלאט ציט צל
צלטמא זטעל קמל פליק נט קימין כ"ג ציטס ארכנטז'ן ז"ל, זטראוי
הממל'יה מחייך נטלאט נצחוטן צטעלטו ע"י טזיכא, הילע"ג דזיזוק טלטינו
ニיכר טום, ווילד דטוסה טזיכק טזיכל, עכ"ד, הילט מלט דטיזונט
לטטו מסטס פטיעת הילט מאקס מזיך טום. יט לאנער דטאטס מאייר הפליא
בצחות מעומנו זהאמט צטיזו ווילפֿס על די טזיכי, דטאטס נט קו
שמול צי אה מזיך, ערל צצחות זאנטמאן זו צוּוויסן קעטעלס, דרכאקי
1223456789

כט

ביבאות

HAVAAD
A CENTER

וכן לשארו, ומש"ה כתבו תוס' דאמ נימא דכלאים חשוב היזק שאינו ניכר אלא שתקנו מטעמא דשלא יהא כאו"א הולך, נמצא דעתכ"ל דהיתה תקנה בפ"ע לכלאים וכיון לכך ל"ש טעמא דשלא יהא הולך אין להניטו בכלל התקנה, וכיון לדידיה עכ"ל דכלאים מיקרי היזק ניכר נשמע מינה דה"ה לאידך מ"ד דס"ל קנסא מקנסא ילפין רבעך סברא לא פלייגי, אבל הש"ס בחולין אוקי מתניתין באית ליה שותפות בגובה להך מ"ד דמנסך ממש דס"ל קנסא מקנסא ילפין כմבוואר בסוגין, ולידידיה עיקר התקנה הייתה משגיחין על כל היזק בפ"ע ושיקן לומר לא פלוג כמו בעלה, ואף אפשר לומר דכיוון דהיזק שאינו ניכר בשוגג פטור, אלמא דבגונא דל"ש טעמא דשלא יהא הולך לא גורו ומש"ה לא אמרין כאן כלל דלא פלוג, מ"מ אין לדמות שוגג דלא פשע כלל למחיצת הכרם דהויל מזיד ופשע וכיר"ב מצינו בכמה דוכתי, ועיין בש"מ ב"ק (דר' ק) בשם הר"ר יהונתן דמש"ה מהיב בעל הגנים לגדור ולא בעל הזורעים דבליכא ענבים בגפן לא מפסיד מיד דאי גוף הגנים נאסרין ונמצא דבעל הזורעים ל"ח מזיק יעוש' ועיפ" דבורי יש להעיר ולפלפל בדברינו ובכמ"ל.

[ט] ובהא עניינה ק"ל בהא דאמרין בסוגיא דטבה אומן שקלל בדוחנים פטור ובשכר חיב, ובמעט כל הראשונים חפסו דה"ה במראה דינר לשולחני אומן חיב בשכר ע"ש, ותמיינני דכיוון דפטור בחנם אלמא דאין בו תורה מזיק א"כ בשכר דחיב אינו אלא מתרות שומר והאיך אפשר לחיבתו מתרות שומר במראה דינר לשולחני כיוון שער" פשיעתו לא ענשה שום הפסד בגוף המטבח, אלא שהפסיד ממון אחר שלא ענשה עליו שומר כלל, ובשלמא לשיטת התוס' והרש"ב"א אונס גמור, א"כ י"ל דבשכר חיב משום פטור משום דהויל אונס גמור, א"כ י"ל דתדיוק ושוב ל"ח אונס דאל"ל להכיני ייבוי לך אגרא כי היכי הרשב"א בח"י בסוגיא גמור, וכן נראה לדקדק קצת מדברי הרשב"א בח"י בסוגיא דטבח שקלקל ע"ש רישׁ, אבל לשיטת הרמב"ס והתוס' עד משתמע מדבריהם דמחיבי מתרות שומר דלהכי הביאו האי דינה בhalbות שוכר וכ"כ המ"מ (פ"ז משכירות) יעוש' וכן לדעת הריב"א הובא בש"מ (ספ"ב דב"ק) דכל שמתעסק לטבות חבירו אין בו תורה מזיק כלל אלא תורה שומר בלבד וכ"כ הרמב"ן (בספ"ז דב"מ) בסוגיא דנתקל יעוש' ע"כ עיקר החיבור אינו אלא מתרות שומר בלבד וכן צ"ל גם לדעת הרמב"ס (פ"ז מחובל הל"ג) יעוש'ה, ואיך שיקן תורה שומר במראה דינר לשולחני וצע"ג.

מ"מ י"ל דהמודרבי חולק ע"ז וס"ל דהtram מיידי שנגה השו באונס אבל בפשיעה חייב השור וכמ"ש הריב"א בש"מ ב"ק יוש"ה.

אמנם נראה דבגונא דעתיך לא היה אלא מהיזק שאינו ניכר בלבד גם הש"ך מודה דל"מ אמר הש"ל לאחר שכביר נאסר ומלהא בטעם הוא, דהרי הא דשומר מצוי אמר הש"ל אין הכוונה דהיזק שאינו ניכר לא נכס בכל שמירתו, שהרי הש"מ ב"ק (דר' נ"ז) כתוב בשם תוס' שאן"ץ דש"ח שפשע בשמירתו ונעשה שוה"ן ואח"כ מות השור באונס חייב לשלם דכיוון שלא מצי פטר נשפה ולומר הש"ל מהויב מצד הפשעה יעוש', אלא דגם מהיזק שאינו ניכר מהויב לשמודר אלא דכיוון דפשע ונאסר הרי הוא מתחייב בהשבה ומה"ה יכול לומר הש"ל דגם זה מיקרי השבה במא שמחזיר לו גופו החפוץ, וכ"ז שיקן רק במקומ דנתחייב להחזיר לו גופו החפוץ מתרות שמירה, משא"כ היכא דרביעלים כאן ואין המziel מהויב לשומרו אלא מהפסד זה שאינו ניכר בלבד ולה"ח אבדה מדעת כיוון דמהמת מריריו עבדי, ועיין מה"א (הה' זכייה מהפרק ס"ו), ונמצא דעתיך חיובו בכך אין להшибו לו החפוץ בכלל אלא לשומרו מהיזק זה בלבד, ונמצא דלאחר שפשע בשmirato ונאסר החפוץתו לא מצי פטר נשפה במא שמחזיר לו גופו החפוץ שלא נעשה שומר עליו ודמי למזהיר לו חפץ אחר וזה נכון.

[ח] ובחוותי זהה ראייתי להזקיר בכך ראייתך קושית התו"ג בסוגין, והח"ס בח"י (רפ"ק דב"ב) על מ"ש התוס' דמש"ה אין לומר דמחיית הכרם שנפרצה חיב היזק שאינו ניכר ומהויב מטעם קנס שלא יהא כאו"א הולך כמו דקנסו בשאר היזק שאינו ניכר דהכא גם הוא מפסיד ע"ש, והקשו דמדובר השר"ס בחולין (דר' מ"א) דሞקי מתניתין דמנסך באית ליה שותפות בגובה אלמא דאפילו במקום דהויא נמי מפסיד שיקן חושא דשלא יהא כאו"א הולך ע"ש, ובפשוטו היה נראה דכיוון דהחשוד לע"ז חשוד לכל התורה נמצוא דאין מפסיד כלום במא דמנסך שלו שהרי בודאי ישתה יינו ולא יחשש לאיסור תקרובת ג"כ. אמן נראה דבלא"ה דברי תוס' צרכין ביאור דמ"ט לא נימא בכך לא פלוג כמו בשאר דוכתי, ועי"כ נראה דהתוס' שפיר הוכיחו דלהך מ"ד דס"ל קנסא מקנסא לא ילפין וכ"ש להסוברים דקי"ל הכי, אלמא דעתיך התקנה לא הייתה בכלל שיחשב היזק שאינו ניכר כניכר אלא דתקנו לכל עניין היזק והיזק בפ"ע ר"ל למטרא בפ"ע ומדמע בפ"ע

דברי יהזקאל <מהדורה חדשה> ברשטיין, יהזקאל בן צבי הירש הלוי עמוד מס' 333 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

When discussing the liability of a money changer, the *Divrai Yechezkel* questions how he could possibly be held liable under the doctrine of custodianship [*shomrim*] if he never took any form of possession of the item?

דברי יהזקאל (ברשטיין) סימן לו אות 'ה'

הדברי יהזקאל הינה בצע"ג את טעם החקיקת במראה דינר לשולחני בין רואה בחום לשוכר, דבשלמא בטבח בשוכר יש להיבטו מושום שומר שכיה מה שאנו כן בחום שאינו אלא שומר חכם, אבל דין שומר לא שיקן לדעתו במראה דינר לשולחני, ואם כן כיוון שאנו אכן חייב מזיק (אדם כן אף בחום יתחייב), למה חייב בשוכר?

מקיף כדרבי ר"מ. ומcomes דלאס כי מודיעינש מיקך כי הולמים למפקילו ושי' ממויבג להמזר לאלס הדרמים וכונכטמהה מע דליימ' למלי' דמלואה ממויבג נעלם למומיס. קרי דלהן אגוף שפץ ניעו טושה כ"כ וגס גען שי' צלטס וגס פאסיין גען כי' נמס צמת רק במא שנטצטו טאטור טוג ונטמַן רע. ודומה ממא נטולמי טולמי טומַן ונטמַן רע חייכין מדין צומער. וס"ג צאולמי דכאנזיקען מלומו לילוחט פון כהומל צומלטס מהאייך וכונכטמלה לו נלחות ענטה צומער וחיעז צבכל כדיין צומער צכל רק מטוס טאיך גען כי' בגוף מטא צחמר לדגן דלית לאו גראמי פטוט. וכן מוכם לאדיין גראצ'ה' ב"ק צס דמלולא דינר פייב מאטס צומער דכטיג דכמי ווילטער חפי' צבכל פועלין לדומג גמור מציך וצ"ס פנול מלומוקן. ואיזיומה באס"מ ג"כ. ולי הילמת דלון חייכו מדין חייכי לעזיזי וליהו הילג גמור. מ"כ דינר מוויק ליין צבכל לייצני לי' לעזיזי וליהו הילג גמור. מ"כ דינר ווילטער למא הוליך למול דצ"ס פטוט מלומוקן חפי' מוויק הילג צומער ומוויק צומנום פטור כמו צמננס דפטוע [ועוי' רטב"ה ריטס סטמנים] ומוא יועל הטעלי למייכו מאטס מוויק ליין דלון חפה' לי' לידע. הילג ודחיי ס"ל נטטוקיס וצ'ל צאולמי חייכ' מדין צומער 'ה' ברז' נורט'.

ובן מטעם לדעת לי"ה סוגה עצטמ"ק (קו"ף מ"ד הרגל) ו"ל ולי"ה פיל"ס לדלקם סמיוק דמי נ"ש צין לעניין גניזה צין לעניין חנינה. וזה דפנות נמקל במעשי חפיט וכאן טעם סקלקל מוסיכות דlion סממונקון לנוודת הסמיוק הום וט לסין צוואר וכו'. וזה דעת ר' לר'ב"ר (פ"כ"ה מה' ליקוטים נ"ע) טכלת דלהה אבדקהolis צעת מליחמה קרי ופטיש גאנעלס. מסמן דק"ל ג"כ דלהה חפיג סמיוק לדעת לר'צ"ה [זמיופק קושיט זמל"מ (פ"כ מ"ה ליקוטים ס"ג)] ומוכלים לומר כן דהין סנדרה כלל דמיוק צנאנטיס פטול]. ומו"כ קאפה מלילה דינר מ"ט חייך דלהה לה חפוג מוקי כוין צנעמוק לנוודתו. וכן דליין צנעה וקיינן עלי". ומוכלים לחמי"ז מסום צומג ובמ"ט:

א"ב בכלי לומד"ן גולמי. כיוון דפושע מיען מדיןصومר מה דלען בכלי חוקה. לכל סומר פשע היה בכלי טיגנד וחייב. רק זיין נדיים דגרמי כוון אסיזק נדאל מהל נ"ל. הצע נמנעו דלאו דיניהם לי דינם דגרמי היה לפוטרו כלען מocos דלען בכלי חוקה. בצלמה מה היה פושע אותו רק בעין חניכה ומן למיינו רק מocos מודע לעולס כי זיין טיקי' בכלי חוקה. וע"כ דען דלען גומי הייך כיוון שקיין עלווי לדוגה נזומות הולך ונלכיד טהיר עטנה גיעע לאס סיוק סמי' מדין סומר כפושע גמור ושי' לו תומר מיין יודע מה נתקה גдол ממנה:

אלך מה אֲסֵיכִים כְּמַיִם שָׁלִינוּ מְוֹמָה וְלֹא סְכֻכָּר דְּמַיִקְכָּר כְּמַיִקְכָּר. וְהַוְיֶה כְּמַיִקְכָּר דְּפֹתַע הַוְיֶה. וְהַנְּזַנְמֵיד יְפֹוד עַל מִזְבֵּחַ הַמְתַמֵּת. וְהַזְוִיל דְּצִדְמַת הַלְמַכְבֵּס פּוֹתַע כְּמוֹיֵק. וְדִינֵי גַּדְמֵי סְבִיבֵי דַעַת הַלְמַכְבֵּס וְלֹمְכִיעֵן כְּגַנְגֵן [מְךָ לְהַמִּי] סְסָס צְלִינֵי דְגַרְמֵי סְלִכְתֵּי מְלֵיאֵנוּ דִינֵי דְגַרְמֵי הַלְלֵי דְמַיִקְכָּר וְלֹלֵט כְּסֻמּוֹר. וַיְשַׁלְּכַבְדֵל דְקִינְיוֹן לְתִמְמִיךְ מְלִין מְזִין]:

למלהר סאן סדין דומה נכלגמו. ועוד דלול ומון טאי"ס כען וודאי
וילול בקונה ימן יהו למכחלה ופטו. דלול חייז על סקונה
ממסמת טאי"ס צדו. ווי"כ יכול נמלך עס טאי"ס. מ"ט הס גל
ונעלתך דינס עד סכלת טאי"ס מגית ר"י שכדר מכלו לךוים. כי
גל צוס חייז על לר"ז מ"ט הס יטכטן סמקה שנקה ר"ז היל
רכ"ז שכדר טאי"ס חיננו. וכלי ר"ז ממייז נטפל לר"ז מ"ט שנטה
מסאי"ס. ולר"ז גל יטפרק נטפל לר"ז מ"ט שטפלס מינט נמלך דהין
על פביינו כי:

ואם נס יתגלה המסתפן כלנו הוא ציירודע אדיעס נמהדר להמל
שמכאן לר' זי' קי"ק פnis לכמו וכמו ויעשו פדרה:

במה דנילס הומרים צלטס למ' יינגרל וכו' יעסו פארה מה להן
שדין להן ואלטונג יכול לגוזט גלעדי שערלמאום חכל מה
[להן] יכול לגוזט גלעדי ציט האנטפט והו צילם גלו מסתפט פטוור
לונדרי:

זה מה שנ"ל נגידים הללו. ו干涉 ממשני עש מקצועה עד כה. לי ממשני עד סה' לי ידיעת כלום ממה שפטע. והולוי ימחדשו עט פלאים מגילן יזע משור בטעםם:

הוּא יְמִינֵי

ב-ה אור ליום א' כבומה

**שוכ"ט לכבוד אאמו"ר הרב הנזון החסיד המפורסם
בבש"ט מ"ה מ"ה זאב נזום נ"ג**

מבחן בגוניים וטס נחמו ג' צללית ממלוכות. ונלחמה לדי' כרמץ' מוקassis מלך דמשק נז נח מס' מיטר מוס נחלמל וכן דיין. ומלהן לדמי' דיינם ומלך דינר לאולמאני חי'יך מקוס לפוטען. וכל י' פוטען חמור מוויז דציקה נז מזיד גנול סומ' :

וְאֵשֶׁר מִתְבָּצֵעַ בָּהּ עֲפִים "כְּנַמְמָקָ" (כ"ק ק"ט): נסס
הַלְמָד "הַלְמָד הַלְמָד הַלְמָד" שִׂיחַמְיָעַ נָזַם יְקָלִיט לוֹ דִינָר
וְלֹמֶן כְּגַי צְפָקָת לוֹ דִינָר דְּפָעָמִים תְּלִין קָנָם מַזְקָנָה וְסַמְמָה וְסֻומָּר
פְּלִיךְ קְנִין וְסַמְעָות אַקְיָלָל נַעַטָּה סַכְיוֹ וְעַמְּיָעָן. וּמַדְבָּרִי מַוכָּם
דְּלַעַתָּם נַעַכְלָל לְיוֹן קְיִינָמָס מַזְקָנָה כְּיָונָן דְּעַזְיָה לְיִלְעַזְיָה וְלְמָזָה חָנוּמָה
וְלֹמֶן תְּזָהָה. דְּלִי"כְ קְנִין נַמָּה סָה מַמְּתָמָקָה כְּוֹן. חָלָמָה וְדָלָי דְּמַמְּתָמָקָה
חָנוּמָה דְּעַמְּנָה מַזְקָנָה. רַק מַדְיָן שָׁוָמָר כָּוֹת מַמְמָבִיךְ . וּלְפִי"גְ עַמָּה
סְמִילָהָן סְפּוּמִיקָּס גְּמָרְלוֹה דְּיָרָר גְּכָן נַמָּה נַעֲכָרְכָי [עַיְן] נַמָּה
הַלְמָד "הַלְמָד וְאַלְמָד" מַזְקָנָה כְּיָונָן דְּסָסָמָה רַק מַזְקָנָה דְּיָרָר
בְּגָרְמָה וּלְמָה יְתִימָעַ יְמָרְכָבָה. וְלִל עַפְיָי "כְּנַמְמָקָ" (כ"מ
מ"ב): נַמָּה לְמַכְדִּי קְרָלָה "הַלְמָד יְמָרְכָבָה" סָה דִּימָיָה כָּוֹת מַכְעָן לְיִלְעַזְיָה
דְּלַמְּבָלָס לִיתְוּמִיס דְּמִי כָּל אַשְׁוֹר מְלָךְ דְּלִיעָוָה כְּכָבָדְלִין לְשַׁׁמְמָנוֹ

Avnei Nezer proves from several sources that one can indeed be liable as a shomer even if he did not take physical custodianship of the item.

בנין נזר ח'ו"מ סימן יט
דעתם הארכוי גור דארכו שיעיר דיו ישומר אפ' במראה דיזור לשוחחוני ובלא בהדרבי יתכבד

הוּא דָס חִיּוֹי כְּפָטֵן וְלֹא קַכְלָן. מִ"מ' כַּיּוֹן קְשָׁמֶשׁ קָם
בְּצָלָם שְׁלֵר יָכוֹל חֲזֹול גַּו קָחַנְדָּה נְדָרָה הַס קָנָן
אֲחָת קְגָלָנוֹת יָכוֹל חֲזֹול גַּו. כִּי גְּלָהָה דְּמָטוֹת-לְאַתָּה
קְפִילָה קוֹבֵדָן. לְקַן נְעַמְנָד גַּל דַּיְיָ נְאַדְדָה. כִּי
קְמַשְׁטָה^ט נְמוּלָה דְּכָרָב סְלָבָר טַחַס גַּל נְסָכָה גַּל וְזַה
סִתְּה מַוְלָה פּוֹטֵן חָמָר וְזַה טַקְקָה בְּצָלָם טַחַס גַּמְנָה חָוִי מַלְיָה
לְאַסְטִיגָה. וְגַם דָלָה מִיקְרָי דְּכָרָב שְׁאַבְדָּה כַּיּוֹן טְרוֹלָה לְעַשְׁׂוֹת
בְּכָלָה. וְכַמְ"ס גַּמְצָד סִס. מַחְלָה^ט בְּקַכְלָן דְּלָויְקָן גַּמְרוֹל לְדִיעַת יְזָקָה
קְטוּסִים וְהַיְיָ וְלֹחוֹר גַּו. הַיְיָ חָוִי חִילָוק צִין חַמְסָה נְגַכָּר.
וּמִפְּזָר נְיָהָה לִיצָב מָה סְקָקָה מֶלֶךְ הַמְּלָאָמָר^ט טְאַכְיָה דְּכָרָב מִירָקָן
פּוֹטֵן זְחָנָס יְלָל וְלֹאָרָב בְּכָנָה דְּכָרָב שְׁאַגְיָה^ט דְּבָבָה
בְּכָלָה דְּסָס דְּהַקְמָתָה^ט נְוָה חַמְסָה נְמָנָס. הַכְּלָל זְהַמְּמָה^ט
הַיְיָ דְּסָגָג^ט דְּסָס דְּמָכָבָה^ט הַיְיָ זְקָבָן^ט כְּלִילָה^ט דְּבָרָב^ט בְּלֹן
דְּסָגָג^ט דְּסָס כְּמָבָב דְּכָרָב דְּשָׁוִתָּה^ט הַזְּבָדָה^ט לְמֹחוֹר גַּו. וְאַיְלָה
לְיָיָן דְּמַתְּהָרָה^ט דְּלָויְיָ זְקָבָן^ט מִמְּמָרָה^ט סָל^ט דְּהַקְמָתָה^ט יְכָלָן
בְּזַה וְכַמְ"ס דְּלָמָתָה^ט פּוֹסְקִים^ט מַמְּהָן הַפְּלִיסָה^ט תְּמִימָה^ט חַמְסָה
וּמִלְמָה^ט וְלֹאָרָב^ט וְלֹאָרָב^ט וְלֹאָרָב^ט וְלֹאָרָב^ט וְלֹאָרָב^ט. הַלְּכָן
בְּצָלָם^ט גְּלָהָה^ט גְּלָהָה^ט כְּמָהָגָה^ט דְּפּוֹטֵן^ט בְּחַמְסָה^ט כְּמָהָגָה^ט
בְּצָלָם^ט גְּלָהָה^ט גְּלָהָה^ט כְּמָהָגָה^ט דְּפּוֹטֵן^ט בְּחַמְסָה^ט כְּמָהָגָה^ט
טְבָבָה^ט וְכַיְיָ כְּמָהָגָה^ט דְּכָבָב^ט טְבָבָה^ט וְכַיְיָ כְּמָהָגָה^ט

Further, in *Divrai Malkiel*, it was held that an insurance agent who failed to properly document the client's policy, so that the company would not reimburse the policy holder, like the *Avnei Nezer*, *Divrai Malkiel* also proposes holding the agent liable under the doctrine of *shomrim*.

תמל וויל וויל מהל ציקלוס כהמגינט לפומולס י'ל טמיינט לפטולס כו
נוילה נסכמהיב נטולס מיך כטיטלט לו קסמהולס קף מרטס
סונגינט לוילו וויל קהווארן קן מגה נטולו ווילטולס נך טמיינט מדין
טרכ בדאלטול פקודוטן (רכ' י') ווילקאל כוות וויל דמי נג'ר
נדכ'ר כלבב לו ציטטלע עיי'': רלי כאלט מפושט שיטלטס כהמגינט
ססמהולס לויל וויל חסיק מל וטמו קהיליעט דבר כוכ ומדיין ל'ע
ככ'ו לאלגד'ס ווילקאל:

סימן רבב.

ועוד אולם מול רפה לאביו מל כתה ב' ועד כיתה י' צהליות
מכליפה כי כלט מלה מושג מהכללת הטהורות וכמן
לו מקלט ממש טלית לזה וטהרתו קבציתו שומנן לו ה'ת
כטול ואלה'ת כל'ו טחה לכמה קכלת בסוף ערך טהרות
ווניטים נטרכ'ו וויטו יכול לגבות טחה הטהרות נפי סל'ם נכתבי
פנוקס ותובע מהמונחים הכל'ן גל'ן גל'ן לו הפטה וחפן מה'ג'
לדעת דעתינו צה. כמה אף לי נייל ושםחה אווי פטיעת ע'
חויה סי' ק'ח ומג'ת' קס וויז' סי' לר'ג' סי' ז' ו'מ' סי'
לז'ה סי' ז' זבומייר לו חמוץ פנוקס מ'ת לחן זה מפסיד
דרכ' גן נרס לו אוט טיקון לך מיניהם כל'וים כי כתפיפה
לו נטחה מל'יו וויק' גנרט לו מיניהם מל'חתה מצלומים
בנד' הפטה האליפת וסורי למצעטל כיסו של מאכ'יו פמור
ויכל' נרט מוגמל כיסו להן לו עטך דבר חמוץ טן חכ'יו
ולו בזב'ו וויק' קסיה יכול נטחות דבר צמי'ן טיש נזק'ה
מתכלה הטהרות מצלומי ב'מו וננו מט'ה זה. ולכלה'ה ט לדון
זה מל' חוו' טמירה כי חמומה כו'ר'י מינ'ב' טכל' טב'ו
טראמו וויז' ק'ו'ל' פטיפה במליחתו וקי'ל' דבוקומרים מ'ב'יס
ה'ג' מל' טיק סל'ם מטו' בידים ול' נרטו כל'ן ונטחה רק פ'ז'
סל'ם עטנו מלה'קסט ומל'ו'ם במל'ות (דק' ב') טמ'יס זוממן
חצלאמין אף טב'ו בז'ן לטנה חן' נבד' שבונ' ר' ז' ט לדון
ז'�ו לתה' נבד' לטוחה לטנה חן' נבד' שבונ' ר' ז' ז' ט לדון
סנה נז'ל' קממוש מוקבל פכו'ן מן' מה'ר'ס ל'ם מ'ן לה'ק'יס
ה'ק'יס נק'ק'ים נק'ק'ים נק'ק'ים וויז' אל'יו קומל' צלו' רק' צומל' צל'

יתר עיוון; ש"ז דברי מלכיאל חלק ה' סימן רכב
גם בדברי מלכיאל דין לחיב את המתבונן בינוין ודייה על ההיק שגורם לתובע מדין שומיה, ונרא
זהה ינו כהאבני נוה, דلسברת הדברו יחזקאל לא שיר בזה שמירה כמו דלא שיר במראה דין
לשוחלוני.

A final approach is offered by the Machaneh Efraim, based on a dispute between the Rambam and Raavid.

The dispute between the Rambam and Raavid revolves around a case where a wife breaks an item belonging to her husband while she is working around the house. The Rambam says that he cannot hold her liable to pay for the item she broke because this would lead to a breakdown in the day-to-day operations of the home. If a husband could demand money from his wife every time that she inadvertently breaks something, they would constantly be bickering and would have no *shalom bayis*; therefore, it is understood that she cannot be charged for such things. The Raavid says that this reasoning is unnecessary. He notes that there is a rule that a *shomer* is not responsible to pay for damages incurred when the owner is working together with him. This rule is known as "*ba'alav imo*." Since the woman's husband is with her in the house, the Raavid says that it is considered to be an instance of *ba'alav imo*, which exempts the wife from liability.

The Machaneh Efraim notes that the rule of *ba'alav imo* is an exemption from the obligations of a *shomer*. This rule does not exempt a person from the obligations of a *mazik*. If so, how does the Raavid justify exempting a wife who breaks an item from being held liable as a *mazik*?

He answers that a person is only considered a *mazik* if he actively breaks something. If, however, he is simply holding an item and it falls from his hands and breaks, he is not considered a *mazik* and is not liable to pay for damages for that reason. He says that this is why the wife who drops a household item is not subject to the laws of *odom hamazik*, and this is also why a worker who mishandles an item he is working with is also not deemed an *odom hamazik*.

WHAT QUALIFIES A PERSON AS AN EXPERT?

As mentioned above, the halacha is that an ordinary person is liable for any damage he causes to an item he is working on, while a professional, expert worker is only liable if he is being paid, and is exempt if he is working for free.

What qualifies a worker as an expert?

The Shach rules that a *shochet* is qualified as an expert if he has successfully slaughtered three animals of that specific type.

The Pishei Choshen discusses how this would apply to other professions. For example, is a watch repairer considered an expert if he has fixed three watches? There are many different kinds of watch repairs, and the fact that a person has fixed three watches may not mean that he is an expert on all watch repairs. So how does one become an expert watch repairer? Is it sufficient to have successfully serviced three customers?

While the Pishei Teshuva does not come out with a definitive answer to this question, the basic distinction between an expert and an amateur does remain in place. In any case, most malpractice cases today involve a paid worker, who would be liable for damages he causes. It is relatively rare to find a malpractice case involving a person working for free, in which case there may be an exemption to his liability if he is an expert.

Furthermore, the Gemara implies that even if the worker is working for free and is, therefore, exempt from liability, he still

has an obligation to compensate the owner "*m'dinei shomayim*."

BAD ADVICE FROM A MONEYCHANGER:

The second malpractice discussion in the Gemara involves the aforementioned case of the moneychanger who advised a customer that a coin he was in the process of accepting was valid, when it was, in fact, invalid.

Regarding this case, the Gemara says that if the moneychanger is an ordinary person, or even a run of the mill professional, he is liable to reimburse the customer for the loss he caused him. If, however, the moneychanger is a top-of-the-field expert, who knows everything there is to know about the industry and would never make a mistake, he is exempt from liability.

Unlike the case of the *shochet*, this Gemara makes no distinction regarding whether or not the moneychanger is paid for his service. Tosafos explains that this is because in the case of the moneychanger there is no difference if he accepts payment or works for free. The reason for this is that in a field like money changing one should not completely rely on his own judgment and offer definitive advice even if he is a professional; therefore, even a professional moneychanger who is not being paid is liable to pay for the loss he caused because he should not have given a definitive opinion. The only exception is a premier, expert moneychanger, who knows everything there is to know about the business. In such a case, if he does make an error in judgment, we can call that a complete *oneis* or blame it on the *mazal* of the customer; therefore, he is exempt from payment.

There is a disagreement amongst the Rishonim regarding whether the premier, expert moneychanger is exempt from liability even if he is paid for his services. The Rambam says that even this expert is held liable if he received payment, while the Rashba says that he is not liable in any case. The Rashba explains that an expert worker who is paid for his job is usually liable because he is working with his hands and, when one is doing physical labor, it is always possible for mistakes to happen. If he is paid, he is held to a higher standard and is liable to pay for any mistake he makes while working. In the case of a moneychanger, however, the worker is not doing manual labor and is simply offering a judgment. If he is really a premier expert, there is no room for error. If an error does occur, it cannot be blamed on the expert, even if he is being paid, and it can only be considered a complete *oneis*; therefore, he is not liable even in this case.

Most Poskim agree with the opinion of the Rambam, however, there is a minority view like the Rashba.

THE MISTAKEN SOFER:

Some Poskim apply the idea of the moneychanger to other "white collar" jobs that do not entail physical labor and are based solely on the expert's judgment.

The Chavatzeles Hasharon discusses a story where an individual who is considering purchasing a used *sefer Torah* brings it to a *sofer* for appraisal and to see if it can be fixed easily and made usable. The *sofer* advises him that it can be easily repaired, and he goes ahead with the sale, only to later discover that the *sofer* was wrong and it will be impractical to repair the old *sefer Torah*. If the

Professional Malpractice : Part I Shiur

GENERAL MALPRACTICE

By Rav Yitzhak Grossman

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY SHIUR VIDEO

THE TWO CASES OF MALPRACTICE:

The topic of malpractice is discussed in two separate sugyos in Maseches Bava Kama. The first sugya speaks about a *shochet* who slaughters an animal improperly and, thereby, causes it to become not kosher, as well as other workers who do their job incorrectly and cause damage to the property of their employer. The Gemara discusses several conditions that must be met before these workers can be held liable.

The second sugya is about a moneychanger who is asked for his professional opinion regarding a coin that an individual is considering accepting as a payment. If the moneychanger wrongly advises the client that it is a valid coin, thereby causing him a loss because of this error of judgment, he may be liable to compensate him if certain conditions are met.

These two cases are discussed independently in the Gemara.

THE NEGLIGENT SHOCHET:

In the case of the *shochet* who ruined the cow, the Gemara cites a *machlokes*. Some Tannaim and Amoraim posit that the *shochet* is always liable to pay for the damage he caused, while others say that he is only obligated to pay if he is paid for his work and not if he is working for free. The practical ruling follows the second view.

The Gemara further states that the exemption for one who is unpaid for his services only applies to a professional *shochet*. If an ordinary person *shechts* a cow and ruins it, he is liable whether he is paid for the job or not.

The reason a professional *shochet* is exempt from paying if he is not paid for the job is the subject of much discussion. The glaring question asked about this is that there is a general rule of "odom mu'ad l'olam," a man is always obligated to pay for damages he causes, even if he damages by accident. If so, why is a professional *shochet* not liable to pay if he is not paid?

A number of explanations are offered to answer this question:

Tosafos in Bava Kama explains that the rule of *odom mu'ad l'olam* is not absolute. Although a man is liable for damages he causes by accident (*oneis*), there are exceptions to the rule.

He says that if the damage is caused by a person's negligence or by an accident that is close to being his fault, the person is liable; however, if the damage is caused by a pure accident that he couldn't have done anything to prevent, and even if the accident is a bit more preventable but falls under the category of being similar to "genaiva," theft of the item, the person will not be liable.

He compares the case of the *shochet* who inadvertently ruined the animal to an *oneis* that is similar to *genaiva*, and, therefore, says that this is why he is exempt from paying if he was working for free.

Still and all, if he is paid for the job, the *shochet* is liable. This is because a paid worker is held to a higher standard and is expected to accept more responsibility. Such a worker is understood to be liable even for an *oneis* that is similar to *genaiva*.

The Ramban disagrees and states that the rule of *odom mu'ad l'olam* is meant to be taken literally; therefore, a man is liable when he damages someone else's property even if he is completely not at fault. According to this opinion, we would have to find another answer to the question of why the *shochet* is exempt from liability if he is not paid.

The Riva answers that a person is only subject to the obligations of *mazik* if he had no formal relationship with the person he damaged. If, however, a person is hired to work for someone else and has authorization to be handling his object, the laws of *odom hamazik* do not apply to him. Accordingly, a worker's obligation to pay if he damages the item he is working on is not because he is a "damager;" rather, it may be because he is a *shomer* on the item and is subject to the obligations of *shemirah*. The laws of *shemirah* have different levels (commonly known as *shomer chinam*, *shomer sachar*, *socher* and *sho'el*). A worker would be on his own level of *shemirah*, and the rules outlined in the Gemara are the obligations that such a *shomer* has.

It should be noted that the Riva himself does not agree with Ramban's assertion that the rule of *odom mu'ad l'olam* obligates a man to pay for a complete *oneis*. He is of the opinion that a man is not liable for an *oneis* that is completely out of his control; however, he does concur that a person is liable for an *oneis* that is similar to *genaiva*, and he offers this explanation to explain why the *shochet* would be exempt from liability in a case where he is paid and damages the animal in a way that is similar to *genaiva*.

A third approach to answer this question is offered by the Rosh. He says that when a professional is tasked with doing a job, we can assume that he would not normally make a mistake that would render an animal not kosher. If such a thing does happen, it is clear that it was the *mazal* of the owner that caused it to happen; therefore, the worker is not liable to pay for the damages, as it is assumedly the owner's fault that it happened.

The Avnei Nezer offers yet another approach. He says that if a worker is commissioned to do a job, it is as if there is a tacit understanding between the two parties that he will not be held liable as a *mazik* (unless he is blatantly negligent). This silent agreement exempts him from liability.

buyer cannot recoup his money from the seller, can he charge the *sofer* for malpractice?

The Chavatzes Hasharon rules that the *sofer* can say that he holds ("kim li") like the opinion of the Rashba that an expert "white collar" worker is not liable for damages even if he is paid for his services, and he, therefore, can exempt himself from paying.

He adds that even though a moneychanger needs to have a tremendous level of expertise in order to exempt himself from liability, that only applies to money changing, where only rare experts can claim to know everything about every coin. When it comes to other areas of expertise such as a *sofer*, it is sufficient for him to be an established and competent authority in the field.

From the words of the Ketzos Hachoshen, it is evident that he disagrees. He discusses a case where a Dayan issued an erroneous ruling that caused a loss to one party and, in the course of the discussion, says that the exemption of being a premier expert that applies to a moneychanger does not apply to a Dayan. This is because it is possible for a moneychanger to be such a great expert that he knows everything there is to know and to be above making any mistakes, while it is impossible for any Dayan to claim that he knows everything there is to know about halacha and that he can never make a mistake.

In any event, we see that the Ketzos seems to hold that the need to be a premier expert in order to exempt oneself from liability in a white collar-type job does apply to other areas of expertise besides for moneychangers, although it does not apply to a Dayan.

RELYING ON THE WORKER:

When relating the case of the moneychanger, the Gemara mentions that the customer stated clearly that he intended to rely on the man's advice. There is a *machlokes* whether this is meant definitively and is a condition needed to obligate the worker or not. The Rif says that, indeed, the worker would only ever be liable if the customer told him that he is relying on his judgment. If the customer did not tell him this, he can exempt himself by claiming that he didn't know his advice was being relied upon. Tosafos disagrees and says that the customer does not have to make this pronouncement to the worker, and he can be held liable even if he wasn't explicitly told that the customer is relying on his advice.

The Nesivos Hamishpat says that the *machlokes* is only in a case where the worker is not being paid. If he is being paid, it is obvious that the customer is relying on him, and it does not need to be spoken out explicitly.

MAZIK OR SHOMER?

We previously touched on the discussion of whether a worker who causes a loss is subject to the laws of *odom hamazik* or the laws of *shomer*, and mentioned that the Riva says that the laws of *odom hamazik* do not apply to the worker and he can only be held liable as a *shomer*.

This discussion continues amongst the Acharonim, who discuss a case where a *shochet* failed to check his knife prior to slaughtering

an animal, which led to it becoming non-kosher. The Levush rules that the *shochet* is liable in such a case because he was negligent by failing to do what he is supposed to do. He says that the *shochet* would be liable in this case even if he is not being paid because even someone who works for free is obligated to pay for losses caused by his own negligence.

The Taz disagrees and says that the *shochet* is not liable because the damage was caused indirectly. He says that this qualifies as a case of "*grama*," which a *mazik* is not liable to pay for. The Shach and Nekudas Hakesef take issue with this point and say that the fact that he did not check his knife, which led to the loss of the animal, can be considered direct damage.

The Tevuos Shor agrees with the Taz that the damage is indirect; however, he says that even though the *shochet* cannot be charged as a *mazik*, he can still be obligated to pay as a *shomer*, as *shomrim* are liable even for indirect damages caused by not properly watching an item left in their care.

The Divrei Yechezkel speaks about this topic at length and notes that while it may be possible to obligate a *shochet* to pay as a *shomer*, as he accepted to care for the animal left with him, but how could a moneychanger be considered a *shomer*? A moneychanger never accepted to care for the coin he was shown, which makes it hard to understand how he could be considered a *shomer*. If the liability of a worker really is, as the Riva and Tevuos Shor say, because he is a *shomer*, why would a moneychanger be held liable?

The Divrei Yechezkel concludes that this problem is "*tzarich iyun gadol*," very problematic.

Other Acharonim, however, including the Avnei Nezer, do say that a moneychanger or any worker who is hired to give a judgment or advice can be considered a *shomer* on the object they are looking at, even though they never accepted any kind of guardianship on the object. Although it is difficult to understand why a moneychanger would be considered a *shomer*, the Avnei Nezer says that engaging in an agreement to appraise an item is enough to say that the item was entrusted to the appraiser, which makes him a *shomer*.

The Divrei Malkiel also seems to take this position. He speaks about a story in which an individual paid an insurance agent to buy an insurance policy for him. The agent failed to properly file the paperwork with the insurance company, which rendered the policy invalid. When the man's house burned down, the company refused to pay because of the agent's error. The homeowner then demanded that the agent reimburse him for his loss as he was the cause of the damage.

The Divrei Malkiel that the agent cannot be obligated to pay as *mazik* because he did not directly cause the damage but says that it is possible that he is liable as a *shomer*. While the details of this teshuba are beyond the scope of this article, we do see from the Divrei Malkiel's words that he concurred with the opinion that a worker who does not actually take guardianship of any item can still be held liable according to the laws of *shomer*.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit: www.baishavaad.org/yorucha-topics

Or signup to receive them via whatsapp: ☎ 732.232.1412

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser - 8

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Pruzbul and other Shemitah Topics

Winter 5782 - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Collections and Bankruptcy- 2
- Ribbis Fundamentals - 3
- Heter Iska - 1
- Ribbis by way of Commerce -4

Winter 5782 - 2nd Semester

- Gerama, Garmi, Professional Advice & Malpractice- 4
- Brokerage - 2
- Lashon Harah in Business - 2
- Avodah Zara and Business - 2
- Yichud and Gender Related Practices in the Marketplace -4
- Shabbos & Commerce - 4 (Adar II - Leap Year)

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Maintaining a Facility on Pesach

Summer 5782 - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 4
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2

PART IV Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

- Partnership Dissolution - 2

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shecheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen and Lifnei Iver
- Foodservice Arrangements
- Partnerships and Ownership Structure
- Ancillary Businesses
- Finance and Ribbis
- Nursing and Housekeeping
- The Halachic Home; Eruv, Mezuza, Tevilas Keilim, and Medication
- Compliance and Fiduciary
- Hiring and Poaching
- Avodah Zara and Chukas Hagoyim Issues
- End of Life and Other Medical Matters

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bes'eah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika: Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devaram
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

Core Curriculum

(subject to change)

PART I Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
 - › Obligation to Adhere to Civil Law
 - › How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
 - › What Constitutes a Minhag
 - › How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1

- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2
- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
 - › Backing Out
 - › Where Backing Out Causes a Loss
 - › Working Pro Bono and Hiring Jewish
 - › Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
 - › Understanding Asmachta
 - › Agreements and Kinyan Devarim
 - › The Halachic "Agreement Validation" Clause
 - › Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
 - › Structuring
 - › Legal Entities and Trusts
 - › Management
 - › Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
 - › Ani Hamehapech
 - › Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
 - › Mechusar Amana
 - › Mi Shepara
 - › Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 3

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

MISSION To facilitate and provide a framework for the frum businessman to gain the in-depth halachic knowledge he needs for contemporary business dealings.

VISION Through increased knowledge and guidance, Yorucha will elevate the frum public's adherence to halacha as it pertains to choshen mishpat and standard business practices.

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms. Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance.

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburos coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio "Blatt shiur" guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source — coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim — they will acquire the clarity to determine not only what is a **השלמה**, but, more important - why.

Only through **עמלות בתורה** — understanding the fundamentals of the subject — can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be'emunah uveyosher*.

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BAL HARBOUR R' Dovid Semel Blejer Rabbi Zelig Privalsky	R' Eli Blumenkehr	Madison Executive Offices Rabbi Daniel Dombroff	Zichron Yakov Rabbi Yehuda Russack R' Simcha Levi
BALTIMORE Kehillas Shivtei Yeshurun Rabbi Yaakov Haber Rabbi Shaul Elchonon Sofer	FAIRLAWN Rabbi David Pardo	Minyan Avreichim Sefaradi Rav Ariel Ovadia	PASSAIC Rabbi Yaakov Pascal
BELLE HARBOR Congregation Bais Yehuda R' Dovid Semel	FAR ROCKAWAY Khal Zichron Moshe Dov Rabbi Ahron Stein	LAWRENCE Greater Five Towns Chaburah (In Formation) Reb Yakov Lowinger Rabbi Mattisyahu Blumenthal	PHILADELPHIA Philadelphia Community Kollel Rabbi Yosef Prupas Rabbi Yaakov Baum
BOSTON Congregation Chai Odom Rav Dovid Moskovitz	Sulitzer Bais Medrash Rabbi Avrohom Hartman	Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov Rabbi Yisroel Gold	QUEENS Congregation Ohr Bechor Halevi Rabbi Chaim Schwartz
BROOKLYN Bais Aharon (Felder's) Rabbi Heshy Wolf	GIBRALTAR Massias Hall Rabbi Rafi Bitan	LOS ANGELES Bait Aaron Torah Outreach Center Rabbi Moshe Nourullah R' Avraham Hirshberg	RIVERDALE Riverdale Kollel Rabbi Michael Ghermezian
Beis Hamedrash Of Flatbush Rabbi Tzvi Yaakov Zolty Rabbi Moshe Arieff	JACKSON Khal East Veterans Rabbi Baruch Issac	Kollel of LA Rabbi Zalmen Frager	ST. LOUIS St. Louis Chabura Rabbi Eliyahu Chaim Goldstone Reb Yaakov Klein
Flatbush Park Jewish Center Rabbi Eli Moskovitz Rabbi Yisroel Perelson	HOUSTON Meyerland Minyan Rabbi Menachem Bressler Rabbi Shea Lazenga	LIDO BEACH Lido Beach Synagogue Reb Yakov Lowinger	STATEN ISLAND Kehilas Niles Rabbi Dovid Waldman
Magen Avraham Rabbi Duvi Benoussan Rabbi Eliezer Elbaz	LAKEWOOD Bais HaVad Rav Dovid Grossman	MARGATE Young Isreal of Margate NJ Rabbi Yankey Orimland	TORONTO Kollel Ohel Yom Tov Rabbi Chesky Weiss
Yad Yosef Torah Center Rabbi Eddie Kassin	Bais Medrash Ohev Yisroel Dayan Shmuel Honigwachs Reb Shaya Ellinson	MINNEAPOLIS Minneapolis Kollel Rabbi Maeier Kutoff Rabbi Binyomin Stoll	THORNHILL Ateres Mordechai Thornhill Kollel Rabbi Yosef Rothbart
CATSKILL REGION Tamarack Hills - Ellenville Rav Dovid Grossman	Bais Medrash of Chestnut Rabbi Yosef Greenfeld	Yeshiva of Minneapolis Rabbi Binyomin Stoll	WATERBURY Yeshiva Ateres Shmuel Rabbi Bernstein
CHICAGO Agudas Yisroel of West Rogers Park Rabbi Moshe Scheinberg	Bernath and Rosenberg Rav Baruch Fried R' Yossi Schuck R' Yehoshua Wolf	MONSEY Brisker Kollel Rabbi Michael Illes	WEST HEMPSTEAD Beis Medrash of West Hempstead Rabbi Dov Greer
CINCINNATI Cincinnati Community Kollel Rav Meir Minster	Bitbean Rabbi Aryeh Caplan R' Ephraim Arnstein	Congregation Torah Utfila Rabbi Moshe Langer	Young Israel of W. Hempstead Reb David Felt Reb Aaron Gershonowitz
CLEVELAND Beis Daniel Rabbi Dovid Aron Gross	Clearstream Chabura Rabbi Yosef Fund R' Yitzchak Rosenbaum	Haverstraw Community Chabura Rabbi Tzvi Rubin	WOODMERE Aish Kodesh Rabbi Yoni Levin
DALLAS Congregation Toras Chaim Rabbi Yaakov Rich	Kehal Nachlas Yaakov Rabbi Mayer Boruch Turin R' Moshe Netzer	Khal Chaye Avraham Rav Yecheskel Spitzer Rabbi Eli Moskovitz	Kehillas Bnai Hayeshivos Rabbi Shmuel Witkin
DETROIT Lakewood Kollel Rabbi Boruch Miller	Kehilas Heartstone Rabbi Avrohom Ellman	Monsey Night Kollel Rabbi Yisroel Sapirstein Reb Shimon Marlin	

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

732.232.1412

888.485.VAAD(8223) #302

yorucha@baishavaad.org

baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

888.485.VAAD(8223) #303

yorucha@baishavaad.org

baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.